

Programi pedagoškog obrazovanja za roditelje

Malenica Celić, Andrea

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:907184>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-12**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za pedagogiju

Diplomski sveučilišni studij pedagogije (dvopredmetni)

Andrea Malenica Celić

Programi pedagoškog obrazovanja za roditelje

Diplomski rad

Zadar, 2020.

Sveučilište u Zadru
Odjel za pedagogiju
Diplomski sveučilišni studij pedagogije (dvopredmetni)

Programi pedagoškog obrazovanja za roditelje

Diplomski rad

Student/ica:

Andrea Malenica Celić

Mentor/ica:

izv. prof. dr. sc. Rozana Petani

Zadar, 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Andrea Malenica Celić**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Programi pedagoškog obrazovanja za roditelje** rezultat mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mogega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mogega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 09. rujna 2020.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. INTEGRATIVNI MODEL RODITELJSTVA I MOTIVACIJA ZA RODITELJSTVO.....	2
2.1. Integrativni model roditeljstva	2
2.2. Motivacija za roditeljstvo.....	5
2.3. Roditeljski stil kao ključan aspekt roditeljstva.....	6
3. PEDAGOŠKE KOMPETENCIJE SUVREMENIH RODITELJA	8
4. SUVREMENI PROGRAMI OBRAZOVANJA RODITELJA	12
4.1. Značajke tradicionalnog obrazovanja roditelja	12
4.2. Značajke suvremenog pedagoškog obrazovanja roditelja.....	14
4.3. Ciljevi i pristupi pedagoškom obrazovanju roditelja	15
4.4. Osnovni elementi na kojima se temelji pedagoško obrazovanje roditelja	16
4.5. Programi za pedagoško obrazovanje roditelja	18
4.5.1. Program Početna prednost u SAD-u.....	18
4.5.2. Program <i>Siguran početak</i> u Velikoj Britaniji.....	19
4.5.3. Program Pozitivno roditeljstvo u Australiji.....	20
4.5.4. Program <i>Škola za roditelje</i> u Hrvatskoj.....	23
4.5.5. Program <i>Rastimo zajedno</i> u Hrvatskoj	24
5. PREGLED REZULTATA DOSADAŠNJIH ISTRAŽIVANJA O PEDAGOŠKIM PROGRAMIMA ZA OBRAZOVANJE RODITELJA.....	27
6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	30
6.1. Predmet istraživanja	30
6.2. Cilj istraživanja	30
6.3. Zadaci istraživanja.....	30
6.4. Metode i instrumenti istraživanja.....	31
6.5. Ispitanici istraživanja.....	31
6.6. Postupak i tijek istraživanja.....	31
6.7. Vrijeme i mjesto istraživanja.....	32
7. ANALIZA I INTERPRETACIJA REZULTATA	33
7.1. Mišljenje roditelja o obrazovnim programima za roditelje.....	33
7.2. Motiviranost roditelja za sudjelovanje na programima za roditelje.....	36
7.3. Prvobitna očekivanja roditelja i dobiti od sudjelovanja na programima za roditelje....	38
7.4. Primjena stečenog znanja s programa za roditelje u svakodnevnom odgoju djece	42
7.5. Sadržaji/teme koje roditelji smatraju zanimljivima	45
7.6. Reakcije okoline o sudjelovanju na programima za roditelje	47
7.7. Mišljenje roditelja o otvaranju obavezne „Škole za roditelje“	48
8. ZAKLJUČAK.....	50
9. LITERATURA	52
10. POPIS SLIKA	56
11. PRILOZI	57
12. SAŽETAK	58

1. UVOD

Roditeljska uloga jedna je od najzahtjevnijih životnih uloga kojoj je potrebno pristupiti iznimno odgovorno. S druge strane, brojni se roditelji s izazovima ove uloge suočavaju posve nespremni jer se ona poima kao biološki uvjetovana uloga, a zanemaruje se socijalni aspekt roditeljstva i utjecaj na optimalnu razvojnu putanju djeteta. Iz tog se u radu obrađuju suvremeni načini i oblici obrazovanja roditelja. Potreba za suvremenim načinima i oblicima obrazovanja roditelja proizlazi iz nedostataka tradicionalnog obrazovanja roditelja koje se temeljilo na frontalnom radu i „modelu stručnjaka“. Kako bi se roditelje motiviralo na što veće učešće u različitim programima obrazovanja, koriste se radionički oblici edukacije, utemeljeni na partnerstvu, suradnji i međusobnoj razmjeni iskustava s ciljem jačanja roditeljskih kompetencija.

Rad je podijeljen na teorijski okvir i empirijsko istraživanje. U teorijskom okviru je prikazan integrativan model roditeljstva te skup uzročnih varijabli koje utječu na pojedine aspekte roditeljstva kao i utjecaj roditeljskih kompetencija na razvoj djeteta i samog roditelja. Potreba za obrazovanjem roditelja proizlazi upravo iz formativne uloge roditelja u djetetovu životu. U radu su prikazani razlozi odmaka od tradicionalnog prema suvremenom pedagoškom obrazovanju roditelja te su predstavljene značajke pojedinih programa obrazovanja roditelja, kao što su programi *Head Start*, *Sure Start*, *Triple P*, Škola za roditeljstvo i UNICEF-ov program Rastimo zajedno. Na kraju teorijskog okvira istraživanja predstavljene su rezultati dosadašnjih istraživanja o uspješnosti provedbe programa obrazovanja roditelja.

U empirijskom dijelu metodom intervjuiranja roditelja provedeno je kvalitativno istraživanje. Cilj je bio prikazati iskustva i mišljenja roditelja o različitim načinima i oblicima obrazovanja roditelja. Na postavljene zadatke pokušalo se dobiti što detaljnije odgovore, koji su se na kraju i usporedili te su se prikazale različitosti i sličnosti među odgovorima ispitanih roditelja.

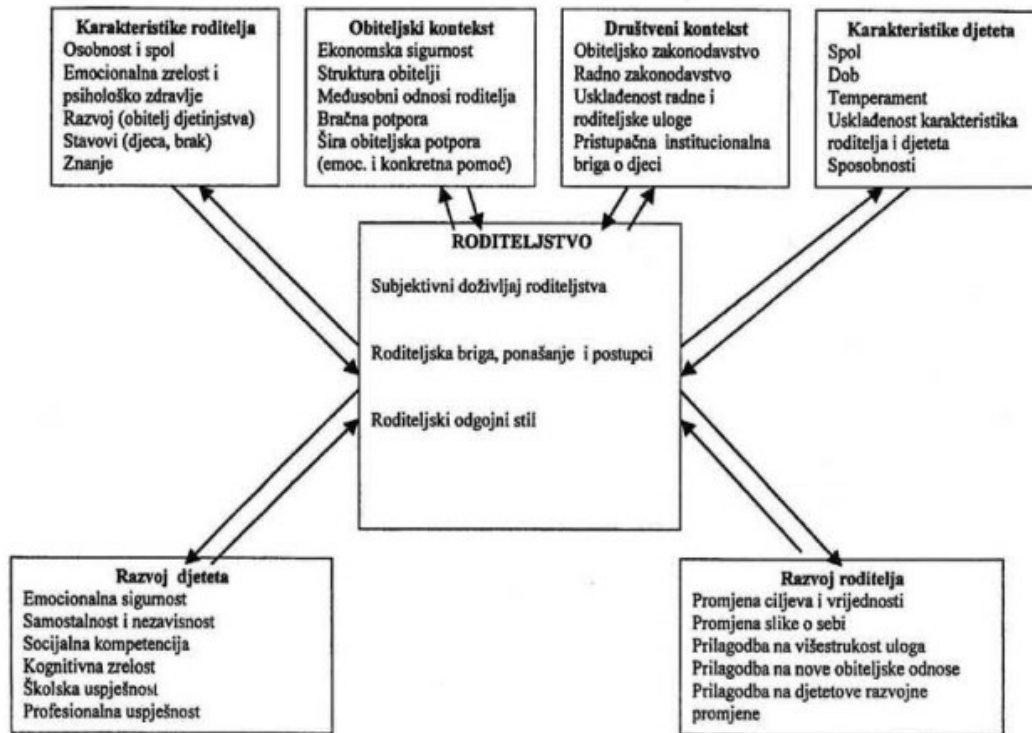
2. INTEGRATIVNI MODEL RODITELJSTVA I MOTIVACIJA ZA RODITELJSTVO

Roditeljstvo je životna uloga koja se često uzima zdravo za gotovo, no činjenica je da roditeljstvo uz biološku predstavlja i krucijalnu socijalnu ulogu u životu čovjeka. Roditeljska uloga podrazumijeva odgoj djeteta u smislu osiguranja zaštite i skrbi kako bi se osigurao holistički pristup djetetovu razvoju i ispunjenje individualnih razvojnih potencijala djeteta (Valjan Vukić, 2009).

2.1. Integrativni model roditeljstva

„Roditeljstvo predstavlja niz aktivnosti koje uključuju mnoga specifična ponašanja koja odvojeno i zajednički utječu na razvoj djece. Roditeljsko ponašanje može predstavljati neosporno velik zaštitni potencijal u situacijama povećanog rizika, ali može isto tako biti i dodatni izvor stresa kod djece“ (Fisher i sur., 2006:12).

U definiranju roditeljstva je nužno razjasniti utjecaj pojedinih dimenzija ili aspekata roditeljstva, a to su vlastiti doživljaj uspješnosti u realizaciji roditeljske uloge, roditeljska briga, postupci i aktivnosti koje roditelje vode do ispunjenja roditeljskih ciljeva te roditeljski odgojni stilovi koji su, također bitni aspekti roditeljstva (Čudina Obradović i Obradović, 2003). Opisani aspekti roditeljstva rezultat su niza uzročnih varijabli, a uzrokuju i dvije krucijalne posljedične varijable, sukladno integrativnom modelu roditeljstva, njegovih odrednica i posljedica.

Slika 1. Integrativni model roditeljstva (prema Čudina Obradović i Obradović, 2003)

Na navedene aspekte roditeljstva utječu brojne uzročne varijable, a to su značajke roditelja, značajke djeteta te širi obiteljski i društveni kontekst (Čudina Obradović i Obradović, 2003).

Način na koji roditelj percipira roditeljstvo, roditeljska briga i roditeljski stil odraz su skupa karakteristika roditelja. Spol i osobnost roditelja imaju važan utjecaj na realizaciju roditeljske uloge kao i psihološko zdravlje te stupanj emocionalne zrelosti roditelja. „Istraživanja pokazuju kako su majke više usmjerene na njegovanje djece i različite kućanske poslove, a očevi više na igru i provođenje slobodnog vremena“ (Macuka, 2010: 64). Primarna obitelj roditelja te razvojni kontekst u kojem se roditelj razvijao imaju iznimno važnu ulogu u formiranju vlastitog roditeljskog stila, roditeljske brige i postavljanja roditeljskih ciljeva (Čudina Obradović i Obradović, 2003; Macuka, 2010).

Stavovi o obitelji i braku vrlo su važna uzročna varijabla koja utječe na pojedine aspekte roditeljstva, a ponajprije na prihvaćanje i percepciju uspješnosti u realizaciji roditeljske uloge (Lacković Grgin, 2011). Kako je roditeljstvo biološki determinirana životna uloga, koja se vrlo često smatra razumljivom samom po sebi, automatski se podrazumijeva da svaki pojedinac ima kompetencije za uspješno obavljanje roditeljske uloge, no znanja i

roditeljske kompetencije su bitan parametar koji utječe na aspekte roditeljstva; roditeljske ciljeve i stil te na roditeljsku brigu (Lacković Grgin, 2011).

Na percepciju uspješnosti ispunjenja roditeljske uloge, brigu i roditeljski stil kao ključne aspekte roditeljstva utječu i značajke vezane uz dijete. Spol i dob djeteta su socio-demografske značajke koje bitno utječu na pojedine aspekte roditeljstva. Temperament i osobnost djeteta te usklađenost s roditeljskom osobnošću i temperamentom uvjetuju način na koji roditelj formira ciljeve, brigu i stil odgoja djeteta. Sposobnosti djeteta u odnosu na razvojnu dob, također su važna odrednica ključnih aspekata roditeljstva (Čudina Obradović i Obradović, 2003).

Roditelji i dijete dio su širih socijalnih okruženja. To su primarno obitelj i društveno okruženje. Kada je riječ o obiteljskom okruženju, na pojedine aspekte roditeljstva utječe struktura obitelji i priroda odnosa između članova obitelji kao i razina bračne te obiteljske potpore. Ekonomski status obitelji također je važna obiteljska odrednica o kojoj ovise roditeljski ciljevi, briga i roditeljski stil (Čudina Obradović i Obradović, 2003).

Niz varijabli u širem društvenom okruženju, također formira ključne aspekte roditeljstva. Normativni okvir s naglaskom na Obiteljski zakon ima utjecaj na formiranje roditeljske brige i stila te vlastitog doživljaja uspješnosti u ulozi roditelja (Ajduković i sur., 2019).

Ekonomski odnosi u društvu s posebnim naglaskom na radno zakonodavstvo i osiguranje ravnoteže između profesionalnih i privatnih (obiteljskih) ciljeva mogu se smatrati najznačajnijim utjecajnim čimbenikom društvenog okruženja koji formira roditeljske ciljeve, brigu i prevladavajuće oblike roditeljskih stilova u društvu. Objektivni i subjektivni pokazatelji socio-ekonomskog statusa i razina obiteljskog stresa međusobno koreliraju. U obiteljima s visokim rizikom od siromaštva, viša je razina obiteljskog stresa prema Cognerovom modelu (Ajduković i sur., 2019). Kako bi se prijeko potrebna ravnoteža između obiteljskih i profesionalnih ciljeva uspješno ispunila, vrlo je važno da se na društvenoj razini osigura adekvatna institucionalna potpora obiteljima u brizi za djecu (Ajduković i sur., 2019).

Roditeljska briga, metode i postupci, roditeljski stil i vlastiti doživljaj uspješnosti u realizaciji roditeljske uloge u konačnici generiraju dvije posljedične varijable. Prva posljedična varijabla je razvoj djeteta, a druga razvoj roditelja.

Ključni aspekti roditeljstva utječu na integralni razvoj djeteta, konkretno na stupanj emocionalne zrelosti djeteta u odnosu na razvojnu dob, njegovu samostalnost i neovisnost kao i na razvijenost socijalnih kompetencija djeteta. Osim socio-emocionalnih razvojnih značajki, ključni aspekti roditeljstva utječu i na kognitivne sposobnosti djeteta u odnosu na razvojnu

dob, razinu školske uspješnosti te razinu profesionalne, bračne, socijalne i roditeljske uspješnosti u zreloom životnom razdoblju (Čudina Obradović i Obradović, 2003).

Preuzimanje roditeljskih zadaća i uloga zahtijeva od osobe promjenu i prilagodbu životnih ciljeva i vrijednosti novonastalim obiteljskim okolnostima. Jednako tako, dolazi do promjene slike o sebi u vidu samorealizacije i ponosa zbog roditeljske uloge ili pak osjećaja nekompetentnosti u novonastaloj situaciji koja zahtijeva prilagodbu na višestruke obveze. Roditeljstvo uzrokuje i promjene u strukturi obitelji, odnosno promjene u odnosima i raspodjeli odgovornosti među bračnim partnerima. Svaka razvojna faza u koju dijete ulazi također zahtijeva prilagodbu roditelja na novonastale okolnosti, a svi navedeni čimbenici zajedno utječu na razvoj roditelja u cjelini (Čudina Obradović i Obradović, 2003).

2.2. Motivacija za roditeljstvo

Motivacija za preuzimanje roditeljske uloge vrlo je značajan čimbenik koji uvjetuje način zadovoljavanja potreba djeteta od strane roditelja. Roditeljstvo je biološka i društvena uloga koja se u društvu „podrazumijeva“ kao svojevrsno pravilo i očekivanje, no tako važnom pitanju se ne bi trebalo pristupati paušalno te je stoga odgovornost svakog roditelja i potencijalnog roditelja propitivati vlastite motive koji su u pozadini težnje ili donošenje odluke za preuzimanjem roditeljske uloge (Tucak Junaković i Ahmeti, 2012).

U klasifikaciji motiva za roditeljstvo je najraširenija podjela autora Rabina. Sukladno navedenoj podjeli, moguće je razlikovati četiri temeljna motiva za roditeljstvom, što ne znači da se pojedini motivi ne mogu preklapati (Tucak Junaković i Ahmeti, 2012).

Tucak Junaković i Ahmeti (2012) ističu da su *altruistični motivi* za roditeljstvom odraz težnje za istinskom brigom i posvećivanjem pažnje te za odgojem mladog ljudskog bića. Fokus altruističkih motiva roditelja je na djetetu, a ne na njima samima. U pozadini altruistične motivacije je istinska ljubav prema djeci, sklonost djeci i briga za njih (Petani i Babačić, 2010).

Fatalistička motivacija usko je povezana s biološkom funkcijom i uvjetovanošću roditeljstva. Neovisno o tome jesu li u pozadini religijski motivi ili težnja za produljenjem ljudske vrste, fatalistički motivi zapravo nemaju izravne veze ni s roditeljem ni s djetetom, već s poimanjem prirodnog poretka, Božje volje ili roditeljstva kao ljudske sudbine. Kod

fatalističkih motiva je zastupljen vrlo impersonaliziran odnos prema roditeljstvu (Tucak Junaković i Ahmeti, 2012).

Instrumentalna motivacija za roditeljstvom istinska je suprotnost altruističkoj roditeljskoj motivaciji u čijem je središtu ljubav prema djetetu. Kada se dijete koristi kao instrument za zadovoljavane određenih materijalnih i socijalnih pomoći, kao instrument spašavanja braka ili u svrhu osiguranja pomoći u starosti, riječ je o instrumentalnoj motivaciji. Kada je roditeljstvo pokrenuto ovim motivima, roditelj vrlo teško može percipirati dijete kao osobu s pravima i potrebama (Tucak Junaković i Ahmeti, 2012)

Kod *narcistične motivacije* roditelja, izražena je grandiozna težnja za potvrdom vlastite vrijednosti kroz roditeljsku ulogu. Narcistični motivi roditelja uglavnom služe u svrhu potvrde vlastitog seksualnog identiteta, snage i moći, neovisno o tome radi li se o potvrdi muževnosti ili ženstvenosti osobe (Petani i Babačić, 2010).

Motivacija za roditeljstvom se razlikuje kod muškaraca i žena. Kod muškaraca su zastupljeniji narcistični motivi potvrde seksualne moći i muževnosti, a kod žena fatalistički motivi uvjetovani nagonom za održavanjem vrste i intrinzičnim osjećajem otkucavanja „biološkog sata“. U općoj populaciji su najzastupljeniji altruistični, a potom fatalistički motivi za roditeljstvo. Na trećem mjestu je instrumentalna, a na četvrtom narcistička motivacija (Petani i Babačić, 2010).

2.3. Roditeljski stil kao ključan aspekt roditeljstva

Kao jedan od najznačajnijih aspekata roditeljstva, u znanstveno-stručnim raspravama se ističe roditeljski stil. Roditeljski stil je ovisan o dvije dimenzije, a to su razina roditeljske privrženosti i topline te roditeljski nadzor. Na temelju navedenih dimenzija se mogu razlikovati ukupno četiri vrste roditeljskih stilova kojima se oblikuje integralni razvoj djeteta. Moguće je razlikovati ukupno četiri roditeljska osnovna stila na temelju kombinacije dimenzija privrženosti i nadzor. To su sljedeći stilovi (Valjan Vukić, 2009; Raboteg-Šarić i sur., 2011):

- *Autoritarni roditeljski stil* karakterizira zanemarivanje djetetovih osjećaja i potreba i nametanje vlastite volje djetetu u svim segmentima života. Autoritaran roditelj temelji odgoj na načelu „mrkve i štapa“, odnosno nagrade i kazne očekujući od djeteta da dosljedno i u svakoj situaciji slijedi njegove odluke. Ovaj stil se temelji na niskoj

razini privrženosti i roditeljske topline te visokoj razini roditeljskog nadzora i kontrole te je cilj odgoja poslušnog djeteta zapravo temeljni cilj autoritarnog roditelja;

- *Autoritativan roditeljski stil* utemeljen je na visokoj razini roditeljske privrženosti djetetu te na visokoj razini roditeljskog nadzora. Autoritativan roditelj postavlja pravila prihvatljivog i dopuštenog ponašanja uvažavajući osjećaje i potrebe djeteta. Činjenica da autoritativan roditelj objašnjava djetetu razloge postavljanja određenih pravila ukazuje na uvažavanje djetetovih osjećaja i potreba. Ovaj roditeljski stil temelji se na dijalogu i ulaganju truda u razvoj iskrenog i povjerljivog odnosa s vlastitim djetetom. Djeca su disciplinirana, ali ne i kažnjena, ukoliko se ne pridržavaju dogovorenih pravila;
- *Permisivni roditeljski stil* označava roditeljsko ponašanje u kojem se pravila postavljaju, ali se nedosljedno implementiraju čime se dijete stavlja u poziciju nejasnih granica prihvatljivog ponašanja. Permisivni roditelji vrlo rijetko primjenjuju metode discipliniranja djeteta te stoga ne njeguju zdrav osjećaj odgovornosti. Stoga djeca permisivnih roditelja imaju više problema s poštovanjem pravila i autoriteta. Radi se o roditeljima s visokom razinom privrženosti i nisko razinom roditeljskog nadzora, roditeljima koji se koriste „prijateljskim“ roditeljskim stilom;
- Indiferentni roditeljski stil obilježen je niskim stupnjem privrženosti i roditeljske topline kao i niskim stupnjem roditeljskog nadzora. U indiferentne roditelje se mogu ubrojiti roditelji koji zapostavljaju dijete i njegove potrebe, iz razloga što nisu preuzeli odgovornost koja proizlazi iz roditeljske uloge. Ovaj roditeljski stil vezuje se uz nedostatak roditeljske pažnje i vodstva.

Analiza i razumijevanje učinaka roditeljskog odgojnog stila je vrlo važna jer se roditeljskim stilom izravno utječe na integralan razvoj djeteta. Način na koji roditelj komunicira s djetetom i način na koji ga disciplinira utječe formativno i dugoročno na dijete. Utjecaj pojedinih roditeljskih stilova na djetetov razvoj moguće je osvijestiti kroz razvoj pedagoških kompetencija roditelja (Camović, 2018).

3. PEDAGOŠKE KOMPETENCIJE SUVREMENIH RODITELJA

Važnost kontinuiranog ulaganja u pedagoške kompetencije suvremenih roditelja proizlazi iz činjenice da roditeljstvo predstavlja značajan izazov i izvor odgovornosti za svakog roditelja. Tradicionalni pristupi odgojnoj ulozi roditelja utemeljeni na nagradi i kazni su zastarjeli i neprihvatljivi u suvremenom društvu u kojem se usvaja cjeloviti humanistički pristup djetetovu rastu i razvoju (Mlinarević i Marušić, 2005).

Humanistički pristup roditeljskoj odgojnoj ulozi polazi od činjenice da je dijete osoba s pravima i potrebama koje je potrebno pravodobno prepoznati i na adekvatan način odgovoriti na prava i potrebe djeteta. „Suvremeno društvo zahtijeva informiranoga roditelja koji posjeduje pedagoške kompetencije, odnosno određena znanja i vještine koje će dovesti do pozitivnih razvojnih rezultata djeteta“ (Jurčević Lozančić i Kunert, 2015:43). Navedeni pristup ujedno proizlazi iz svijesti da dijete kao član obitelji i društva uz prava, ima i odgovornosti koje su primjerene njegovoj razvojnoj dobi (Mlinarević i Marušić, 2005).

Roditeljska uloga zahtijeva razvijenost brojnih kompetencija koje osiguravaju pozitivne promjene u djetetovu holističkom razvoju. Kompetencije suvremenog roditelja značajno nadilaze znanja i vještine koje se odnose na zadovoljavanje fizioloških potreba i potreba za fizičkom sigurnošću djeteta. Suvremeni i pedagoški kompetentan roditelj svjestan je vlastitog djeteta kao bića koje ima potrebe za pripadanjem, poštovanjem i ljubavlju, kao i potrebu za samoostvarenjem, odnosno realizacijom vlastitog životnog puta i životnih aspiracija (Camović, 2018).

Jedna od nužnih pedagoških kompetencija koju roditelj treba usvojiti je učenje i vođenje vlastitim primjerom. Sukladno teorijama socijalnog učenja, vrlo je važno naglasiti da roditelj ne uči svoje dijete moralnim i životnim vrijednostima kroz verbalne poruke koje šalje, već prvenstveno kroz vlastito ponašanje i vrijednosti koje svakodnevno živi (Buljubašić-Kuzmanović, 2010).

Prvi oblici učenja djeteta temelje se na oponašanju ponašanja roditelja i drugih uzora u obitelji, odgojno-obrazovnim ustanovama i široj društvenoj zajednici. Kroz pozitivne primjere u vlastitom ponašanju, pedagoški kompetentni roditelji sustavno grade djetetov sustav vrijednosti i njeguju kod djeteta samopouzdanje i samopoštovanje. Kako bi roditelj izgradio samopouzdanje i samopoštovanje, važno je da je i sam samopouzdan te da vjeruje u svoje roditeljske postupke (Camović, 2018).

Upravo kroz sustavan razvoj pedagoških kompetencija, suvremeni roditelj razvija sigurnost i samopouzdanje te je dosljedan u primjeni metoda koje su utemeljene na prepoznavanju i zadovoljavanju prava i potreba djeteta, kao i na razvoju odgovornosti kod djeteta sukladno razvojnoj dobi. Loše pripremljen roditelj koji ne ulaže adekvatan trud ili mu okolina ne pruža adekvatnu potporu u razvoj pedagoških kompetencija, uistinu ne može dosljedno i adekvatno odgovoriti na brojne izazove koje roditeljska uloga donosi u smislu roditeljske odgovornosti (Čudina Obradović i Obradović, 2003).

Od roditelja se ujedno očekuje razvoj samo-discipline kod djeteta kroz postavljanje zdravih granica, odnosno granica društveno prihvatljivih obrazaca ponašanja. Kako bi roditelj bio u mogućnosti postaviti „zdrave“ granice, nužno je da kroz edukaciju razvija vlastite socijalne vještine, a poglavito vještine slušanja i asertivnog komunikacijskog stila koji podrazumijeva prepoznavanje i uvažavanje potreba drugih (djeteta), ali i jasno iskazivanje vlastitih potreba ili granica dozvoljenog ponašanja, bez osuđivanja i krivnje (Kovačević i Andrijanić, 2010).

Postavljanjem granica, kompetentan roditelj jača socijalne kompetencije djeteta i stupanj njegove društvene prilagodljivosti i adaptivnosti u okolini. Djeca koja odrastaju u nedosljednom roditeljskom okruženju, koje ne šalje jasne poruke o prihvatljivim ponašanjima i vrijednostima, razvija snažan osjećaj nesigurnosti jer mu nije jasno i nedvosmisleno iskomunicirano što je prihvatljivo ponašanje i zašto je određeni oblik ponašanja neprihvatljiv (Čudina Obradović i Obradović, 2003).

Roditelji koji postavljaju jasne „zdrave“ granice ujedno osiguravaju djetetu izražavanje osjećaja na način koji je društveno prihvatljiv. Kada roditelj postavlja granice djetetu, on doprinosi uspješnoj socijalizaciji djeteta. Ovim roditeljskim postupcima, pedagoški kompetentan roditelj svojim ponašanjem pokazuje djetetu da je osoba s pravima i potrebama i da ima pravo i odgovornost postavljati vlastite granice u društvenom okruženju. „Dijete uči i uvježbava svoje asertivno ponašanje i odgovorno zastupanje osobnih prava, potreba i granica“ (Jurčević Lozančić i Kunert, 2015: 42). Kroz komunikaciju s roditeljima, odgojiteljima, učiteljima i vršnjacima, dijete usvaja socijalnu vještinu izražavanja osjećaja na prikladan način.

Već je nekoliko puta naglašeno da biti pedagoški kompetentan roditelj znači prepoznati i adekvatno ispuniti djetetove potrebe. Upravo taj zadatak može biti vrlo izazovan za realizaciju u svakodnevnoj roditeljskoj praksi. Određene poruke i ponašanja koje dijete iskazuje potrebno je interpretirati na pravi način, kako bi se dijete prikladno i pozitivno usmjerilo u cjelokupnom razvoju. Interpretacija djetetovih verbalnih poruka i ponašanja potrebna je radi

razumijevanja nezadovoljene potrebe koja je u srži određenog obrasca ponašanja i komunikacije (Žic-Ralić, 2002). Obrazovanje i ustrajnost na razvoju vlastitih pedagoških roditeljskih kompetencija predstavlja nužnost u uspješnoj interpretaciji svih djetetovih poruka i temelj je za razvoj osjećaja bliskosti i privrženosti te uspostavu povjerenja između roditelja i djeteta (Žic-Ralić, 2002).

U osnovi roditeljskih kompetencija treba biti prihvaćanje. Suvremeno društvo često pred pojedinca i obitelj u cjelini postavlja visoka očekivanja te je težnja za perfekcionizmom vrlo važna osobina suvremenog društva koju je potrebno pravodobno spoznati i pravilno reagirati. Društvena očekivanja neće se jednako odraziti na svakog roditelja, već je prijemljivost na medijske i društvene poruke vezane uz očekivanja na različitim životnim planovima uvjetovana osobnošću pojedinca (Greblo, 2012).

Pedagoški kompetentan roditelj posjeduje životno važnu vještinu prihvaćanja samog sebe i vlastitog djeteta. Kroz samoprihvaćanje i prihvaćanje djeteta razvija se samopoštovanje kod djeteta. Roditelj koji je kompetentan percipira svoje dijete kao osobu s jedinstvenim osobinama i značajkama i, samim time, nije podložan težnjama za (neostvarivim) savršenstvom (Ruševljan i sur., 2009).

Obitelj je primarna zajednica u kojoj dijete usvaja moralne vrijednosti te uči razlikovati prihvatljiva i neprihvatljiva ponašanja. Odgovoran i kompetentan roditelj će kod djeteta razvijati i svojim primjerom poticati razvoj poželjnih društvenih vrijednosti, a to su ljubaznost, pravednost, solidarnost, iskrenost te poštovanje kao vrijednosti na kojima se gradi uzajaman odnos povjerenja unutar obitelji koji je temelj za daljnji uspješan razvoj međuljudskih odnosa djeteta tijekom cijelog života (Greblo, 2012).

Kada je riječ o transferu vrijednosti s roditelja na djecu, nužno je njegovati odnos otvorene komunikacije roditelja i djeteta. Roditelji djece čija razvojna dob omogućuje dijalog o vrijednostima trebaju argumentirati svoja stajališta o društvenim vrijednostima te usvajati i prihvaćati argumente djeteta kao autonomne osobe s ljudskim pravima (Žic-Ralić, 2002).

U okviru pedagoških kompetencija roditelja nije moguće dovoljno naglasiti važnost ulaganja u razvoj socijalnih vještina. Roditelji trebaju sustavno ulagati u razvoj vlastitih socijalnih vještina kao što su vještine aktivnog slušanja, asertivne komunikacije te konstruktivnog rješavanja problema i konflikata (Valjan Vukić, 2009).

Sve navedene vještine nazivaju se socijalnim vještinama jer se uče upravo u socijalnom okruženju, kroz komunikaciju s drugima. Kako je obitelj primarna socijalna sredina u kojoj se dijete razvija, neizmjereno je važno da roditelji imaju razvijene socijalne vještine koje će

svojim primjerom i pristupom u komunikaciji s djetetom zapravo prosljeđivati na dijete (Valjan Vukić, 2009).

„U kontekstu socijalnog razvoja djeteta obitelj predstavlja važan čimbenik. Po rođenju dijete je usmjereno isključivo na obitelj u čijem okruženju može zadovoljiti sve svoje razvojne potrebe“ (Valjan Vukić, 2009: 173). Otvorena razmjena informacija u obitelji je značajna roditeljska kompetencija koja doprinosi otvorenosti i povjerenju između i unutar obitelji. Dijeljenje informacija i poticanje konstruktivnog dijaloga treba pratiti djetetove interese i razvoju dob (Družinec, 2016).

Primjerice, dijete u nižim razredima osnovne škole će od roditelja vjerojatno tražiti dijalog o načinima rješavanja konflikata s vršnjacima, dok će adolescentu trebati informacije o očuvanju zdravlja, seksualno odgovornom ponašanju, romantičnim vezama i načinima prevencije ovisničkih ponašanja. Otvorena komunikacija i razmjena informacija zasnovana na dijalogu, temeljna je roditeljska kompetencija na osnovu koje se uspješno rješavaju krize koje obilježavaju pojedine faze djetetova cjelokupnog razvoja (Družinec, 2016).

Djeca trebaju kompetentnog roditelja i u smislu vodstva. Pod roditeljskim vodstvom se ne podrazumijeva čvrst nadzor i kontrola u smislu nagrade i kazne, već usmjeravanje i poučavanje koje je utemeljeno na načelima razumijevanja, uzajamnog poštovanja i dosljednosti (Greblo, 2012; Družinec, 2016).

4. SUVREMENI PROGRAMI OBRAZOVANJA RODITELJA

Zahtjevi i odgovornosti koji proizlaze iz roditeljske uloge nameću potrebu za obrazovanjem roditelja s ciljem stjecanja znanja i vještina koje će im omogućiti uspješno snalaženje u roditeljskoj ulozi i omogućiti djetetu optimalnu putanju rasta i razvoja. Ideja o obrazovanju roditelja proizlazi iz činjenice da im stručnjak koji poznaje razvoj djeteta može pružiti brojne korisne informacije i savjete i pomoći im u izgradnji vlastitog autentičnog roditeljskog stila koji je na tragu pozitivnog ili prirodnog roditeljstva. Obrazovanjem roditelji stječu „potrebne vještine da njihovo odgojno djelovanje bude optimalno, da rade na sebi i da se dobro osjećaju u roditeljskoj ulozi“ (Stričević, 2011: 125).

Potreba za ulaganjem u obrazovanje roditelja s ciljem razvoja pedagoških kompetencija koje će biti sustavna potpora optimalnom razvoju djeteta prepoznata je od brojnih teoretičara pedagoške misli, kao što su Platon i Komensky (Kolesarić, 2018). Oni su naglašavali potrebu izgradnje pedagoških kompetencija roditelja u cilju uspješnog odgovora na sve izazove roditeljstva. Ideja o obrazovanju roditelja postaje osobito izražena u suvremenom društvu tijekom posljednjih nekoliko desetljeća, u uvjetima kada se društveni i gospodarski uvjeti brzo mijenjaju i odražavaju na značajne promjene u strukturi i načinu funkcioniranja obitelji (Kolesarić, 2018).

U suvremenom društvu nije naglašena samo potreba za obrazovanjem roditelja u smislu stjecanja pedagoških kompetencija, već i odmak od tradicionalnih ka suvremenim načinima i oblicima obrazovanja roditelja (Stričević, 2011).

4.1. Značajke tradicionalnog obrazovanja roditelja

Tradicionalan pristup obrazovanju roditelja je tematski jasno definiran i zasnovan na jednosmjernoj komunikaciji između stručne osobe i roditelja koji su pasivni slušatelji i primatelji informacija. Iako je stjecanje informacija od strane stručnih osoba kroz frontalni rad važno za bolje razumijevanje roditeljske uloge, navedeni tip obrazovanja svakako nije dostatan za uspješnu realizaciju pedagoških kompetencija (Maleš, 1995).

Brojni tradicionalni programi obrazovanja roditelja nisu doživjeli značajne i dugoročne uspjehe. Više je razloga pogodovalo takvom ishodu tradicionalnih oblika pedagoškog obrazovanja roditelja. Tradicionalna edukacija utemeljena na frontalnom radu stvara hijerarhijski odnos između stručne osobe (predavača) i roditelja kao pasivnog primatelja informacija (Maleš, 1995)

U opisanom hijerarhijskom odnosu, roditelji se mogu osjećati inferiorno u odnosu na stručnu osobu koja im prenosi informacije te se u njima često budi osjećaj inferiornosti u realizaciji roditeljske uloge, odnosno osjećaj da nisu dorasli zadacima i odgovornostima koje iz ove uloge proizlaze (Lukaš i Gazibara, 2010).

Stav većine roditelja o uspostavi suradnje sa školskim pedagogom ukazuje na neuspjeh tradicionalnih oblika obrazovanja i suradnje roditelja. Sukladno tradicionalnom poimanju uloge pedagoga, roditelji smatraju uspjehom činjenicu da nije bilo potrebe za suradnjom i komunikacijom s pedagogom. To znači da se uloga pedagoga poima isključivo kao korektivna i disciplinska uloga, a da u javnosti nije osviještena savjetodavna i podražavajuća, mentorska uloga pedagoga u jačanju pedagoških kompetencija roditelja. Kako ističu Lukaš i Gazibara (2010: 224), neuključenost velikog broja roditelja u suradnju s pedagogom, onemogućuje realizaciju ciljeva pedagoškog obrazovanja roditelja.

Tradicionalni frontalni načini obrazovanja roditelja svakako su čimbenik koji doprinosi nezainteresiranosti roditelja za razvoj suradnje i konstruktivnog dijaloga s pedagogom. Frontalni tip rada budi osjećaj neuspješnosti i bespomoćnosti kod roditelja. Vlastita percepcija uspješnosti u realizaciji roditeljske uloge vrlo je važan aspekt roditeljstva te osjećaji inferiornosti i bespomoćnosti svakako ne mogu doprinijeti uspostavi učinkovitog i autentičnog roditeljskog stila te roditeljske brige koja je usmjerena na optimalno zadovoljavanje potreba djeteta. Roditelji koji sumnjaju u sebe, odnosno u uspješnost ispunjenja roditeljske uloge, nemaju ni osnovu za razvijanje dosljednog, iskrenog, opuštenog i sigurnog odnosa s djetetom (Maleš, Stričević i Ljubetić, 2010).

S obzirom da frontalni rad utemeljen na jednosmjernom informiranju roditelja od strane predavača ne rezultira zadovoljstvom, znatiželjom i motiviranošću roditelja za daljnji razvoj pedagoških kompetencija, u suvremenom društvu je prepoznata nužnost promjene u pristupu i oblicima obrazovanja roditelja s ciljem stjecanja pedagoških kompetencija. „Učitelj (nastavnik) prestaje biti autoritet koji izvana upravlja procesom učenja i koji određuje ciljeve, sadržaj, metode učenja, ritam te postaje poticatelj učenja koji pruža podršku u učenju“ (Sunko, 2008: 385). Kako se tradicionalni pristup obrazovanju roditelja nije pokazao uspješnim i roditelji nisu iskazivali motivaciju za ulaganje u pedagoške kompetencije, bilo je nužno osmisliti suvremene pristupe u obrazovanju roditelja kako bi se ispunili ciljevi vezani uz intrinzičnu motivaciju roditelja za ulaganjem u vlastite pedagoške kompetencije (Sunko, 2008).

Najvećim nedostatak tradicionalnih oblika obrazovanja roditelja smatra se činjenica da hijerarhijski odnos između stručne osobe i roditelja doprinosi stvaranju osjećaja ovisnosti roditelja o savjetima stručnjaka, dok je zapravo potrebno kod roditelja poticati osjećaj pouzdanja prilikom donošenja odluka na temelju suvremenih načina i oblika obrazovanja roditelja (Maleš, Stričević i Ljubetić, 2010).

4.2. Značajke suvremenog pedagoškog obrazovanja roditelja

Roditeljska uloga vrlo je dinamična i višeslojna te je uvelike uvjetovana razvojnom dobi djeteta. Zbog činjenice da roditeljska uloga nije statična i da je svakom djetetu potrebno pristupiti individualno kako bi se potakao njegov razvoj, roditelji se trebaju usmjeravati ka razvoju i kontinuiranom ulaganju u vlastite pedagoške kompetencije. Kod roditelja je potrebno razviti svijest da jedino kroz vlastiti razvoj te stjecanje znanja i vještina na području razvoja odnosa s djetetom i primjene odgovarajućih mjera roditeljske brige, mogu učinkovito odgovoriti na izazove roditeljstva, ali i osigurati sebi i djetetu osjećaj samoispunjenja i sreće koji proizlazi iz njihova otvorenog odnosa utemeljenog na međusobnom povjerenju (Sunko, 2008).

Obitelj kao primarna društvena zajednica u kojoj se dijete razvija treba istinski poznavati dijete i njegove potrebe i usmjeravati svoje djelovanje i aktivnosti sukladno prepoznatim potrebama. Roditeljstvo utemeljeno na pretpostavkama o dječjim potrebama ili na njihovu ignoriranju i donošenju roditeljskih odluka „na autopilotu“ svakako je velika zamka i prepreka koja može snažno ograničiti djetetove razvojne potencijale, potaknuti neželjene oblike ponašanja i uzrokovati obostrano nezadovoljstvo i frustraciju, kako djeteta, tako i roditelja koji nije osvijestio područja u kojima se treba posvetiti jačanju vlastitih kompetencija. Jedna od zamki odgoja djeteta „na autopilotu“ ili nedovoljno osviještenog pristupa roditeljstvu temelji se na automatskom ponavljanju odgojnih postupaka i obrazaca u kojima su odgajani sami roditelji. Suvremeni roditelj treba osvijestiti da ne postoji standardizirani „recept“ dobrog odgoja jer u središtu odgoja treba biti dijete kao jedinstvena i unikatna osoba te njegova prava, potrebe i odgovornosti. Upravo iz navedenog razloga, „pedagoško obrazovanje roditelja potrebno je svim roditeljima bez obzira na njihovu opću kulturu i profesiju“ (Rosić, 1995:7).

4.3. Ciljevi i pristupi pedagoškom obrazovanju roditelja

Na temelju prikaza značajki suvremenog, pedagoškog obrazovanja roditelja, moguće je razlučiti i temeljne ciljeve zbog kojih će se pedagoško obrazovanje roditelja provoditi. Za sve životne uloge, pojedincu su potrebne odgovarajuće kompetencije s ciljem učinkovitog i odgovornog izvršavanja zadataka (Kušević, 2010).

Dok je u profesionalnom razvoju pojedinca to općepoznato i općeprihvaćeno stajalište, roditeljstvo je kao iznimno važna životna uloga prepušteno intuitivnim odlukama ili metodama pokušaja i pogreške, što nije u skladu s zahtjevnošću i odgovornošću koja proizlazi iz roditeljske uloge. Iz tog se razloga sve više razvijaju ideje licenci za roditelje kojima oni mogu dokazati kompetentnost za cjelovitu brigu o odgoju djeteta s ciljem realizacije njegovih razvojnih potencijala (Kušević, 2010).

Biti kompetentan roditelj ne znači biti savršen, već raspolagati znanjima i vještinama koji će omogućiti djetetu dovoljno dobru razinu brige i osigurati zaštitu ljudskih prava djeteta (Kušević, 2010). Potreba za podrškom države roditeljima u procesu roditeljstva naglašena je i na međunarodnoj razini, a posebice u čl. 18. Konvencije o pravima djeteta (URL 2).

Suvremeni pedagoški pristup obrazovanju roditelja provodi se s općim ciljem jačanja i kontinuiranog razvoja roditeljskih kompetencija, odnosno znanja i vještina kojima će se osigurati dobrobit i pozitivan razvoj djeteta, roditelja, kao i razvoj njihova međusobnog odnosa. Za razliku od frontalnog pristupa u tradicionalnom obrazovanju roditelja, u suvremenom obrazovanju se koriste radionički pristupi u stjecanju kompetencija i analiza primjera dobre prakse te je edukacija usmjerena na dvosmjernoj komunikaciji mentora i roditelja. Na ovaj je način moguće prilagoditi edukacijski proces potrebama i izazovima s kojima se roditelji susreću u vlastitoj odgojnoj praksi (URL 2).

Pedagoški pristup obrazovanju roditelja treba osigurati razumijevanje roditeljske uloge u djetetovu cjelovitom razvoju, kao i razumijevanje dobrobiti koje proizlaze iz orijentiranosti samog roditelja na osobni razvoj i kontinuirano poboljšanje roditeljske prakse. „Kvaliteta i stabilnost odnosa djece sa svojim roditeljima i drugim primarnim njegovateljima postavlja temelje za cjeloviti razvoj djece, uključujući kognitivne, emocionalne, društvene, bihevioralne i fizičke razvojne komponente djeteta“ (URL 1).

U okviru interaktivnih i radioničkih pristupa obrazovanju roditelja, cilj je osigurati dvosmjernu komunikaciju mentora i roditelja, ali i razmjenu iskustava roditelja kako bi se

osnažili njihovi potencijali kroz dijeljenje iskustava i zajedničko iskustveno utemeljeno učenje i osnaživanje roditeljskih kompetencija (URL 2).

Ulaganjem u razvoj roditeljskih kompetencija, roditelji se ohrabruju u preuzimanju roditeljske uloge vodstva i usmjeravanja djetetova razvoja te se pozitivno utječe na ključne aspekte roditeljstva; roditeljsku brigu, roditeljski stil i vlastiti doživljaj uspješnosti u realizaciji roditeljske uloge. Pedagoško obrazovanje roditelja potaknuto je pozitivnim utjecajem na ključne aspekte roditeljstva kako bi se postigla dobrobit za dijete i roditelja. Upravo unaprjeđenjem ključnih aspekata roditeljstva se ostvaruju temeljni ciljevi pedagoškog obrazovanja roditelja te se posljedično pozitivno utječe na djetetov i razvoj roditelja (Jurčević Lozančić i Kunert, 2015).

4.4. Osnovni elementi na kojima se temelji pedagoško obrazovanje roditelja

Pedagoško obrazovanje roditelja usmjereno je ka osnaživanju uloge roditelja i poticanju roditelja na aktivno sudjelovanje u obrazovnom procesu. Iz tog se razloga obrazovanju roditelja pristupa na konstruktivistički način te se do spoznaja i rješenja vezanih uz određene roditeljske izazove dolazi kroz konstruktivnu raspravu i dijalog. Spoznaje koje su stečene osobnim promišljanjem i uvažavanjem različitih argumenata imaju znatno dugoročnije učinke u praktičnoj primjeni u odnosu na predstavljanje gotovih rješenja na izazove s kojima se suvremeni roditelj susreće (Maleš, 1995).

Aktivan i participativan roditelj, također ima motivaciju dugoročno se usmjeriti na kontinuirano unaprjeđenje vlastitih kompetencija jer kroz radionički i suradnički pristup ima ulogu su-kreatora u obrazovnom procesu orijentiranom na jačanje roditeljskih znanja i vještina. Na razini pojedinih programa i projekata je moguće definirati opće ciljeve provedbe pedagoškog obrazovanja roditelja, a oni su usmjereni na jačanje roditeljskih kompetencija s ciljem ostvarenja izravne dobrobiti za roditelja i dijete, kao i posredne dobrobiti za društvo u cjelini (Tokić, 2020).

Proces postavljanja ciljeva na programskoj razini se definira samo na općoj razini. Kako bi se doprinijelo načelu osnaživanja roditelja u procesu pedagoškog obrazovanja, nužno je osigurati da svaki roditelj koji sudjeluje u programu izvrši samoprocjenu svoje učinkovitosti u obavljanju roditeljske uloge te da prepozna područja u kojima je potrebno unaprjeđenje. Stoga roditelji samostalno postavljaju obrazovne ciljeve i rezultate koje žele

ostvariti. Kada roditelj uvidi da mu sudjelovanje na pedagoškim programima pomaže u realizaciji vlastitih odgojnih ciljeva i ostvarivanju rezultata, razvija se dodatna motivacija za daljnjim aktivnim sudjelovanjem u programima i aktivnostima (URL 1).

Proces obrazovanja roditelja treba osigurati određeni kontinuitet. Kako bi se roditelje ohrabrilo na suradnju, programe obrazovanja je potrebno započeti referirajući se na znanja koja su roditelji usvojili i koja primjenjuju u vlastitoj praksi. Kompetencije roditelja se razvijaju kroz nastavljanje na već postojeća znanja i vještine. Dobre prakse koje roditelji primjenjuju u odgoju djeteta mogu se međusobno razlikovati, no biti u najboljem interesu djetetova razvoja. U ovom dijelu programa se naglašava kako različite konstruktivne, podupiruće i usmjeravajuće odgojne metode i postupci mogu doprinijeti ostvarenju svih djetetovih razvojnih potreba i interesa (Maleš, 1995). Naglasak na autentičnosti roditeljstva treba biti znatno naglašeniji u odnosu na predlaganje standardiziranih obrazaca ponašanja od strane roditelja.

Pedagoško obrazovanje roditelja treba se zasnivati na timskom radu i demokratskom ozračju škole. „Cjelokupni rad podrazumijeva jačanje demokratskih odnosa u školi. To podrazumijeva promjenu cjelokupnoga školskog ozračja koje se od ozračja utemeljenog na autoritetu mora transformirati u suradničko i partnersko ozračje“ (Vuković, 2009: 210). Timski rad generira brojne dobrobiti u odnosu na individualni pristup edukaciji. Članovi tima u obrazovno okruženje donose vlastita praktična iskustva, stavove, vrijednosti i odgojnu praksu. Razmjenom iskustava i sagledavanjem određene problematike ili aspekta roditeljstva iz više različitih perspektiva, može se dobiti širi uvid i spoznaja u načine izgradnje i jačanja roditeljskih kompetencija (Tokić, 2020).

Osobite prednosti koje proizlaze iz timskog rada roditelja i zajedničkog nalaženja rješenja za prepoznate probleme su vezane uz međusobno razumijevanje i sličnost iskustava te visoku razinu empatije za osobu (osobe) koje se nalaze u istoj situaciji i susreću se sa sličnim vrstama izazova u obnašanju roditeljske uloge. Odnos ravnopravnosti koji roditelji međusobno dijele, također je poticajan čimbenik u dijeljenju iskustava i predlaganju rješenja te ostvarenju snažne međusobne potpore i podrške. Pedagog se koristi „savjetodavnim radom, suradnjom (na provođenju programa), timskim radom, inicijativom, (samo)vrednovanjem rada i multidisciplinarnošću u pristupu“ (Fajdetic i Šnidarić, 2014: 252) kako bi se generirali željeni rezultati u skladu s postavljenim ciljevima pedagoškog obrazovanja roditelja.

Okruženje u kojem se odvija obrazovanje roditelja treba biti fleksibilno i prilagodljivo. Razlog tome vezan je uz činjenicu da roditelji mogu imati različite interese i mogu biti motivirani različitim sadržajima i temama. Također je očekivano da će različitim pojedincima

odgovarati različiti stilovi učenja pedagoških kompetencija. U fleksibilnom i prilagodljivom okruženju, roditelji se mogu osjećati dovoljno ugodno i motivirano za aktivno i motivirano sudjelovanje i zajedničko nalaženje rješenja u timskoj atmosferi. Svakom roditelju je potrebno osigurati obrazovne sadržaje koji odgovaraju njegovim roditeljskim izazovima jer na taj način roditelji najviše sudjeluju u nalaženju rješenja i prihvaćaju sugestije drugih te primjenjuju stečene spoznaje u vlastitoj odgojnoj praksi (Fajdetić i Šnidarić, 2014).

Na motivaciju i zadovoljstvo roditelja te na vlastitu samoprocjenu uspješnosti u realizaciji roditeljske uloge, uvelike utječe povratna informacija sudionika programa obrazovanja roditelja. Podršku i poticaj roditeljima koji su iskazali interes, znatiželju, motivaciju i implementiraju spoznaje u praksi, trebaju pružiti mentor i ostali roditelji pa i sama djeca sukladno razvojnoj dobi. Na ovaj se način potiče daljnja želja za ulaganjem u razvoj roditeljskih vještina i znanja (Maleš, 1995).

4.5. Programi za pedagoško obrazovanje roditelja

U ovom poglavlju rada predstavljaju se značajke globalno prepoznatih programa suvremenog pedagoškog obrazovanja roditelja na području SAD-a, Velike Britanije i Australije. Program za pedagoško obrazovanje roditelja u SAD-u naziva *Početna prednost*, u Velikoj Britaniji se primjenjuje program *Siguran početak*, a Australija je razvila program *Pozitivno roditeljstvo*. Na području Republike Hrvatske se primjenjuju programi pedagoškog obrazovanja roditelja pod nazivom *Rastimo zajedno* i *Škola za roditelje*.

4.5.1. Program Početna prednost u SAD-u

Program pedagoškog obrazovanja *Početna prednost* u SAD-u razvilo je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi. Program je osmišljen kako bi pružilo adekvatno obrazovanje i podršku roditeljima i djeci, ali i lokalnim zajednicama u stvaranju okruženja koje poticajno i pozitivno utječe na individualni razvoj svakog djeteta. Navedeni program datira iz 1965. godine kada je izvorno osmišljen kao program ljetne škole za djecu iz siromašnijih obitelji (Ludwig i Miller, 2007). Cilj programa bio je putem ljetne škole unaprijediti kompetencije djece iz siromašnih obitelji kako bi se adekvatnije pripremila za polazak u školu.

Izvorni ciljevi i namjene programa *Početna prednost* postupno se su se proširivali. Kao jedan od temeljnih ciljeva programa istaknuta je stabilnost obitelji kao temeljne društvene zajednice u kojoj se dijete razvija. Kroz izgradnju stabilnih obiteljskih odnosa, programom se sustavno potiče psiho-fizička dobrobit djeteta i stvara se okruženje za uspješnu realizaciju djetetovih razvojnih potencijala. Jedna od ključnih značajki programa je prepoznavanje i osnaživanje roditelja kao najvažnijeg čimbenika u poticanju djetetova razvoja. Stoga su brojne programske aktivnosti usmjerene na stjecanje znanja i vještina potrebnih za izgradnju konstruktivnih odnosa roditelja i djeteta utemeljenim na povjerenju, privrženosti i postavljanju zdravih granica s ciljem pružanja osjećaja sigurnosti i razvoja socijalnih kompetencija djeteta. Osim aktivnosti koje promiču razvoj zdravih odnosa na razini roditelj-dijete, program osnažuje suradnju i timski rad te koheziju roditelja, kao i jačanje vršnjačkih veza s ciljem stvaranja stabilnih i podržavajućih lokalnih zajednica u kojima se djeca razvijaju (Ludwig i Miller, 2007).

Upravo u pogledu jačanja roditeljskih kompetencija, program *Početna prednost* je ostvario najznačajnije pozitivne rezultate te su roditelji koji su pohađali program ostvarili znatno veće uspjehe u realizaciji roditeljske uloge u odnosu na one roditelje koji se nisu pridružili programu (Ludwig i Miller, 2002). Najznačajnija prednost koja je postignuta realizacijom programa je utjecaj na usvajanje visoke razine roditeljske privrženosti i topline kao i roditeljskog nadzora, odnosno utjecaj na usvajanje autoritativnog roditeljskog stila. Ovaj program ima i svoju inačicu u Republici Hrvatskoj gdje se naziva *Korak po korak* (Burić, 2014).

4.5.2. Program *Siguran početak* u Velikoj Britaniji

U Velikoj Britaniji je po uzoru na program *Početna prednost* u SAD-u uveden program pod nazivom *Siguran početak*. Projekt je po implementiran 1989. godine od strane središnje vlasti, ali njegova realizacija danas ovisi o inicijativama jedinica lokalne samouprave (Melhuish, Belsky i Barnes, 2010).

Nadzor nad realizacijom projekta vrše ministarstva obitelji i rada. Temeljni cilj programa *Siguran početak* je osiguranje povoljnih razvojnih uvjeta za najmlađu populaciju stanovništva u dobi do četiri godine. Uz brigu o zdravlju, skrbi i cjelovitom ranom obrazovanju djece u Velikoj Britaniji, u programskim aktivnostima je stavljen naglasak na obrazovanje i pružanje cjelovite potpore roditeljima i na razvoj solidarnosti na razini lokalnih zajednica. Programima koji su usmjereni na roditelje obuhvaćeni su savjeti i podrška u prenatalnom i postnatalnom

razdoblju te programi usmjereni na razvoj i jačanje roditeljskih kompetencija u cilju pozitivnog razvojnog utjecaja na djecu i stvaranja stabilnog obiteljskog okruženja. Roditeljima su, također na raspolaganju i brojni specijalizirani programi obrazovanja i savjetovanja, kao što su primjerice programi odvikavanja od pušenja, programi podrške dojenju te drugi specijalizirani programi. Ekonomski aspekt kao jedan od preduvjeta stabilnog obiteljskog okruženja, također je obuhvaćen u okviru programa *Siguran početak*. Kako bi se osigurali stabilni ekonomski uvjeti za razvoj djeteta, roditeljima su na raspolaganju programi osposobljavanja i zapošljavanja (Melhuish, Belsky i Barnes, 2010).

Na temelju rezultata longitudinalnog istraživanja o uspješnosti realizacije ciljeva programa *Siguran početak*, dokazan je pozitivan učinak programa na usvajanje pozitivnih roditeljskih navika i odgojnih stilova koji su usmjereni na maksimalnu razvojnu dobit djeteta. Program je svakako generirao brojna poboljšanja kada je riječ o obiteljskog i društvenoj potpori roditeljstvu i cjelovitom dječjem razvoju, a ti su se učinci posljedično odrazili i na kvalitetu života na razini lokalnih zajednica kao cjelina. Rezultati istraživanja pokazali su da su roditelji usvajanjem prakse nagrađivanja prihvatljivih ponašanja i poticanja djece te postavljanjem zdravih granica u značajnoj mjeri utjecali na smanjenje pojave društveno neprihvatljivih ponašanja među djecom i adolescentima. Pozitivan utjecaj programa na roditelje (primarno majke) ogledao se u povećanju zadovoljstva i osjećaja ispunjenosti pri realizaciji roditeljske uloge (Melhuish, Belsky i Barnes, 2010).

4.5.3. Program Pozitivno roditeljstvo u Australiji

Program *Pozitivno roditeljstvo* koji je izvorno razvijen u Australiji je jedan od najučinkovitijih i najsveobuhvatnijih programa za podršku obrazovanju i podršci roditeljima u svijetu. Program je utemeljen na upoznavanje roditelja s jednostavnim i praktičnim odgojnim strategijama koje je poželjno primjenjivati s ciljem izgradnje jakih, zdravih i privrženih obiteljskih odnosa, učinkovitog nadzora nad ponašanjem djece kao i s ciljem prevencije razvoja problema. Program *Pozitivno roditeljstvo* se zahvaljujući svojoj učinkovitosti postupno proširio na više od 25 zemalja te se pokazao učinkovitim u vrlo različitim uvjetima s obzirom na kulturna obilježja, društvene i ekonomske razlike, kao i s obzirom na razlike u samim obiteljskim strukturama roditelja koji pohađaju navedeni program (URL 3).

U okviru programa se promovira pet osnovnih pravila pozitivnog roditeljstva, a to su stvaranje sigurnog i poticajnog okruženja za razvoj djeteta, profesionalni angažman u

pozitivnom radnom okruženju, snažna disciplina, realna roditeljska očekivanja i briga o sebi - roditelju (Sanders, 2012).

U sklopu programa se osigurava obrazovanje roditelja djece od najranije životne dobi do razdoblja adolescencije te su programi prilagođeni specifičnim izazovima i zahtjevima koje pred roditelje stavlja određena razvojna dob djeteta. U okviru svih dostupnih programa je moguće razlikovati različite stupnjeve intenziteta edukacije. Svim roditeljima su na raspolaganju edukacije namijenjene općoj populaciji roditelja, a usto su razvijene i specijalizirane edukacije za roditelje djece koja se suočavaju s određenim specifičnim poteškoćama. Na ovaj način se zadovoljavaju opće i specifične potrebe različitih skupina roditelja (URL 3).

Edukacije u sklopu programa *Pozitivnog roditeljstva*, također su dostupne u različitim oblicima kako bi se povećao stupanj fleksibilnosti i prilagodljivosti različitim skupinama roditelja. Osnovni seminar o *pozitivnom roditeljstvu* provodi se za velike skupine roditelja u trajanju od 90 minuta. Na seminaru se predstavljaju osnovna načela pozitivnog roditeljstva te je podijeljen na tri tematske cjeline, i to: moć pozitivnog roditeljstva, podizanje samopouzdanja i podizanje fleksibilnosti. Na navedenom seminaru, roditelji mogu steći osnovne spoznaje o načelima pozitivnog roditeljstva i dobiti primjene tih načela za dijete i roditelja (Sanders, 2012).

Interaktivan pristup obrazovanju roditelja u sklopu programa *Pozitivno roditeljstvo* odvija se u okviru grupnih radionica i rasprava u kojima sudjeluje 10-12 roditelja. Navedene su radionice tematski oblikovane te okupljaju roditelje koji se susreću s istim izazovima u odgoju djeteta. Moderator i voditelj tematskog radioničkog rada je osoba koja je certificirani *Triple P* trener. Teme koje je moguće obrađivati u okviru radioničkog programa *Pozitivno roditeljstvo* su upravljanje agresijom, neprihvatljivo ponašanje u trgovinama, neposluh i razvoj dobrih navika pred spavanje. Po završetku radionice, roditeljima se uručuje knjiga s vježbama za uvođenje tematskih sadržaja koji su obrađeni na radionici u vlastitu roditeljsku praksu (URL 3).

Programi *Pozitivnog roditeljstva* uključuju i individualna savjetovanja te pružanje pomoći roditeljima koji se suočavaju s aktualnim i konkretnim problemima. Kratki *Triple P Primary Care* program brzog i individualnog savjetovanja osmišljen je za roditelje djece u dobi od 0-12 godina. Na ovim vrstama sastanaka se roditeljima kroz polusatno savjetovanje pružaju prijedlozi za učinkovito nošenje s prepoznatim izazovima, a kako bi se osiguralo iskustveno učenje putem primjera dobre prakse, svakom roditelju se uručuje DVD koji prikazuje načine

na koji se roditelji suočavaju s istim situacijama i problemima u kojima su se oni našli (URL 3).

Program *Primary Care Triple P* namijenjen je individualnom savjetovanju roditelja u rješavanju svakodnevnih odgojnih izazova, a odvija se tijekom četiri polusatna sastanka. Po završetku edukacije, roditeljima se uručuje lista prijedloga i savjeta koje je potrebno implementirati u svakodnevnoj praksi zajedno s DVD vodičem na kojem su predstavljeni problemi s kojima se pojedini roditelj susreće. Cilj je dokučiti uzrok problema i potaknuti pozitivne promjene u odgojnoj praksi (URL 3).

U sklopu programa *Pozitivno roditeljstvo*, roditeljima se ujedno osigurava i trajna individualna ili grupna edukacija i sustav podrške u odgoju. Sustav trajne edukacije i podrške odvija se u sklopu nekoliko programa. U okviru standardnog *Triple P* programa se tijekom ukupno 10 individualnih sastanaka razvijaju strategije koje mogu doprinijeti rješavanju uzroka prepoznatih problema. Ovom vrstom edukacije želi se u roditeljima razviti osjećaj sigurnosti i kompetentnosti u rješavanju izazovnih i konfliktnih situacija u odgoju djeteta (Sanders, 2012).

Navedeni se program može realizirati i kao grupni program u kojem roditelji međusobno raspravljaju o izazovima i pružaju jedni drugima podršku. Grupni *Triple P* program provodi se u sklopu pet sastanaka od kojih svaki traje po dva sata. U programu sudjeluje po 12 roditelja. Kako bi učinci grupne edukacije bili učinkovitiji i dugoročniji, svakom se roditelju dodjeljuje edukacijski video materijal s alatima koji roditelje postupno uvode u razvoj strategija pozitivnog roditeljstva. Grupni *Triple P* program uključuje i evaluacijsku fazu. Nakon nekoliko tjedana primjene strategija i alata pozitivnog roditeljstva, roditelji dijele vlastita iskustava i ocjenjuju vlastitu uspješnost u provedbi alata i ostvarenim pozitivnim razvojnim učincima na dijete (URL 3).

Svi dosad navedeni programi ne uključuju intervenciju i savjetovanje u obiteljskom domu. Kada se roditelji suočavaju sa specifičnim teškoćama, u sklopu *Triple P* programa mogu se koristiti savjetodavnim i obrazovnim uslugama supervizora kako bi se izazovi roditeljstva rješavali zajednički, neposredno i u svakodnevnim praktičnim situacijama. Neki roditelji zbog nedostatka vremena ili osobnih preferencija biraju online programe obrazovanja koji se sastoje od ukupno osam modula u trajanju od 30 do 60 minuta, a programi su usmjereni na jačanje temeljnih roditeljskih kompetencija. Roditeljima djece s invaliditetom osigurana je edukacija koja je usmjerena na razvoj specifičnih kompetencija sukladno individualnim potrebama i poteškoćama s kojima se dijete i roditelji suočavaju. Ovim je roditeljima

dostupno ukupno četiri stupnja edukacije, a na svakom stupnju se obrađuje jedna vrsta specifičnog ponašanja djeteta koja predstavlja izazov u odgoju (URL 3).

U sklopu programa *Pozitivnog roditeljstva*, prepoznat je izazov s kojim se susreću brojne suvremene obitelji, a to je izazov razdvojenih i rastavljenih obitelji. Roditelji se u takvim obiteljima susreću s dodatnim i specifičnim izazovima roditeljstva zbog strukture obitelji i nedostatka potpore bračnog partnera (URL 3).

Osim prepoznavanja potreba suvremenih obitelji, autohtoni *Triple P* program u Australiji uvažava i prepoznaje jedinstvena društvena i kulturna obilježja starosjedilačkog naroda, Aboridžina te je jedan od program razvijen upravo kroz oslanjanje na usmenu predaju i nematerijalnu kulturnu baštinu koja je vezana uz odgoj djece. Na ovaj način se u koncept *Triple P* programa uključuje i mudrost predaka koja se prenosi s koljena na koljeno i predstavlja oblik očuvanja i oživotvorenja kulture i tradicije Aboridžina i drugih starosjedilačkih naroda na području Australije (URL 3).

Razlog zbog kojeg se program *Pozitivnog roditeljstva* koji je izvorno razvijen u Australiji proširio na brojne druge zemlje svijeta proizlazi iz njegove znanstveno dokazane učinkovitosti. Pozitivni učinci programa ogledaju se u nižoj razini stresa i višoj razini zadovoljstva i osjećaja ispunjenosti prilikom realizacije roditeljske usluge. Roditelji koji su sudjelovali u programu *Pozitivno roditeljstvo* iskazali su niže razine depresije i više razine samopouzdanja te su koristili manje oštre mjere prilikom provedbe roditeljskog nadzora i njima učinkovitije spriječili pojavu društveno neprihvatljivih ponašanja kod djece. Program se, također pozitivno odrazio na smanjenje stope zlostavljanja i hospitalizacija djece uslijed ozljeda te na smanjenje stope udomiteljstva u područjima gdje se program primjenjuje (Thomas i Zimmer-Gembeck, 2017).

4.5.4. Program Škola za roditelje u Hrvatskoj

Škola za roditelje je program pedagoške edukacije roditelja za čiju je organizaciju zadužen Hrabri telefon (Petani i Kristić, 2012). Projekt obrazovanja *Škola za roditelje* osmišljen je kako bi se roditeljima omogućio razvoj kvalitetnih odnosa s djecom utemeljenih na visokoj razini privrženosti, ali i roditeljskog nadzora. Kako bi se ciljevi navedenog programa ispunili, sustavno se radi na osnaživanju roditeljskih kompetencija.

U sklopu *Škole za roditelje* se provode programi grupne edukacije roditelja djece u istoj razvojnoj dobi te oni kroz situacijski pristup usvajaju i razvijaju potrebne roditeljske kompetencije. Navedenim programom pedagoškog obrazovanja roditelja se obrađuje cijeli

spektar vrlo relevantnih tema, kao što su primjerice komunikacija s djetetom, usmjeravanje ponašanja i zadovoljavanje potreba djeteta. *Škola za roditelje* je program koji je za zainteresirane krajnje korisnike besplatan, a u njega su uključeni brojni stručnjaci sa iskustvom. Zaseban aspekt čija je važnost prepoznata u sklopu programa je edukacija posvojitelja (Ljubetić i Zadro, 2009).

Roditeljsko sudjelovanje u programima ukazalo je na jačanje roditeljskih kompetencija te pozitivne promjene u roditeljskom stilu, kao i promjene u pogledu usvajanja pozitivnijih roditeljskih stavova i izgradnje bliskih odnosa s djecom na temelju jasnog prepoznavanja i uvažavanja njihovih potreba (Ljubetić i Zadro, 2009).

4.5.5. Program *Rastimo zajedno* u Hrvatskoj

Međunarodna organizacija UNICEF je u Republici Hrvatskoj pokrenula program *Rastimo zajedno*. Implementacijom navedenog programa se želi naglasiti važnost obrazovanja roditelja i razvoja kompetencija potrebnih za rani odgoj i podršku razvoju djeteta tijekom prve tri godine života. Roditeljima se putem provedbe programa želi omogućiti osobni rast i razvoj te razvoj kompetencija kako bi se s izazovima roditeljstva do četvrte godine djetetova života mogli nositi uspješno, samopouzđano i kompetentno (URL 4).

Temeljna svrha zbog koje je u Hrvatskoj implementiran program *Rastimo zajedno* je stvaranje okruženja u kojem će roditelji osjećati sigurnost i podršku za uspješno savladavanje općih i specifičnih roditeljskih izazova s kojima se susreću. Podrška na razini zajednice ima ključnu ulogu u razvoju kompetencija kroz vodstvo i mentorstvo stručne osobe, ali jednako tako i kroz timsku suradnju i međusobno razmjenu iskustava roditelja koji tako zajednički mogu nalaziti učinkovita rješenja i procesom su-kreacije unaprjeđivati svoje roditeljske kompetencije (URL 4).

Program *Rastimo zajedno* osmišljen je kao interaktivan radionički program koji se sastoji od ukupno 11 konceptualno i tematskih povezanih radioničkih sadržaja, a to su (URL 5):

- Tema „roditelji 21. stoljeća“ u kojoj se govori o promijenjenoj strukturi obitelji te posebno o promijenjenoj obiteljskoj dinamici u suvremenom globalnom društvu. U sklopu ove teme se naglašava težnja za razvojem karijere obaju roditelja, što zahtijeva potporu društvenih institucija u osiguranju ravnoteže između profesionalnog i obiteljskog života. „Zaposlenost žene promijenila je dinamiku obiteljskih odnosa - odnos muškarca i žene postaje izjednačen i roditelji jednako materijalno pridonose obitelji“ (Petani i Kristić, 2012: 118),

- U drugoj tematskoj cjelini predstavljaju se temeljna načela ili stupovi na osnovu kojih se definira odgovorno roditeljstvo, a to su „brižno ponašanje, pružanje strukture, granica i vođenja, uvažavanje djeteta kao osobe i omogućavanje osnaživanja djeteta“ (URL 4),
- Treća tematska cjelina pod nazivom „Roditeljski ciljevi i psihološke potrebe djeteta“ govori o tome da roditelji svjesno ili nesvjesno postavljaju ciljeve koje bi trebali ispuniti kroz obnašanje roditeljske uloge, a time svjesno ili nesvjesno pred dijete postavljaju određena očekivanja ili „ishode“ roditeljstva. Problem nastaje kada roditelji uslijed vlastitih ciljeva i očekivanja nisu sposobni sagledati dijete kao autonomno ljudsko biće s jedinstvenim pravima i potrebama. Kolizija između roditeljskih očekivanja i dječjih potreba vodi do obostrane frustracije i konflikata te pridonosi pojavi neprihvatljivih ponašanja kod djeteta. Stoga roditelj treba osvijestiti svoja očekivanja i propitati njihovu realističnost, kao i sukladnost s potrebama koje dijete iskazuje,
- U sklopu četvrte teme „Sva naša djeca i kako ih volimo?“ upoznaje se razvojni tijek djeteta te se stječu spoznaje o potrebama djeteta u različitim razvojnim fazama. Jednako se tako naglašava potreba za individualnim pristupom u zadovoljavanju dječjih potreba jer je dijete subjekt, a ne objekt odgojnog procesa,
- Tema „Slušanje - važna vještina roditeljstva?“ ukazuje na razlike između pasivnog i aktivnog slušanja te se naglašava kako je baš aktivno slušanje ili slušanje s razumijevanjem socijalna vještina putem koje roditelji mogu ostvariti blizak odnos povjerenja s djetetom te spoznati njegove istinske potrebe,
- U šestoj temi je riječ o načinima na koje dijete uči o svijetu koji ga okružuje, važnosti stvaranja poticajnog okruženja koje će buditi dječju znatiželju i proces prirodnog, iskustvenog učenja,
- O ulozi postavljanja granica u usmjeravanju i poticanju prihvatljivog ponašanja kod djeteta te razvoju osjećaja sigurnosti i samopouzdanja se govori na sedmoj radionici,
- U sklopu osme radionice je riječ o biranju i kreiranju rješenja, odnosno primjeni postojećih znanja i vještina da bi se djetetovo ponašanje usmjeravalo u određenim situacijama,
- Deveta tema pod nazivom „Roditeljske odgovornosti i još poneka pitanja“ osmišljena je s ciljem stjecanja uvida u vrste roditeljske odgovornosti te je roditeljima omogućeno propitivanje načina na koji se odnosi prema pojedinim vrstama roditeljskih odgovornosti;

- Deseta radionica „Biti roditelj: utjecaji i izbori“ govori o međugeneracijskom utjecaju, odnosno načinu na koji roditelj u vlastitom odgoju primjenjuje roditeljsku brigu, postupke i aktivnosti te roditeljski stil vlastitih roditelja. Također se razvija svijest o vlastitim unutarnjim snagama koje su potencijal za pozitivno i odgovorno te autentično roditeljstvo, te se stječe uvid u utjecaj vlastitih „neugodnih“ emocija na djecu. Kako bi se taj utjecaj smanjio, roditelji uče upravljati vlastitim emocijama na konstruktivan način,
- Jedanaesta i ujedno posljednja radionica nosi naslov „Završetak i ponovni početak“. Na ovoj se radionici provodi samorefleksija u smislu osvrta na proces osobnog rasta roditelja. Roditelji također evaluiraju uspješnost provedbe edukacija. Članovi radionica također mogu nastaviti druženja i planirati ih kako bi osigurali sustav podrške i potpore na razini roditeljske zajednice.

Radionice iz programa *Rastimo zajedno* ne provode se u vidu frontalnog rada gdje je roditelj pasivan slušatelj, već radionički tako da se između mentora i polaznika radionice kao i između samih polaznika razvija partnerski i suradnički odnos. Pojedini oblici rada na radionicama u sklopu programa su prilagođeni ciljevima i sadržajima radionica te se koriste PPT prezentacije, kratki filmovi, razgovori i razmjene iskustava kao i igre i različite vježbe (URL 5).

Obrazovanje roditelja u sklopu programa rezultirala je razvojem svijesti roditelja o djetetu kao osobi s pravima i potrebama što je dovelo do odnosa koji je znatno više usmjeren na uvažavanju. Kada se odnos između roditelja i djeteta gradi na uvažavanju, dijete nema potrebu za iskazivanjem otpora u vidu društveno neprihvatljivih ponašanja te je i potreba za oštrim discipliniranjem suvišna. Odgojne mjere koje primjenjuju educirani roditelji fokusirane su na očuvanje i uvažavanje dostojanstva samog djeteta. Važna pozitivna promjena kod roditelja sastoji se u pozitivnom poimanju vlastite uspješnosti, učinkovitosti i djelotvornosti u ispunjavanju roditeljske uloge. Educirani roditelj donosi odluke o roditeljskoj brizi te odgojnim aktivnostima i postupcima s povjerenjem i pouzdanjem što doprinosi i razvoju autoritativnog roditeljskog stila u kojem je razina privrženosti, kao i razina nadzora visoka (Matoš i sur., 2009).

5. PREGLED REZULTATA DOSADAŠNJIH ISTRAŽIVANJA O PEDAGOŠKIM PROGRAMIMA ZA OBRAZOVANJE RODITELJA

Rezultati dosadašnjih istraživanja o pedagoškim programima za obrazovanja roditelja odnose se na stavove roditelja kao ciljanih skupina i korisnika edukacije o uspješnosti i učinkovitosti pedagoškog obrazovanja roditelja. U prikaz su uključena i istraživanja koja pružaju objektivnu ocjenu uspješnosti provedbe programa obrazovanja roditelja, bilo da se radi o općim ili specifičnim; tradicionalnim ili online edukacijama roditelja.

U istraživanju Mendez-Baldwina i Bush-Rossnagela (2003) su ispitani učinci sudjelovanja u radioničkom obrazovanju roditelja na roditeljske stavove i vlastiti osjećaj kompetencije u skupini roditelja s niskim primanjima čija su djeca upisana u Head Start Program u Dječjem vrtiću Mosholu Montefiore u Bronxu, New York. U uzorak istraživanja su uključena 22 roditelja iz programa *Head Start*. Na temelju analize potreba, radionica za roditelje osmišljena je na način da se u sklopu ukupno tri radionice obrade sljedeće tri teme: (a) komunikacija s djetetom, (b) upravljanje disciplinom i ponašanjem, i (c) normalan djetetov razvoj. Učinkovitost radionice ocijenjena je stavovima roditelja o roditeljstvu i vlastitom osjećaju kompetencije prije i poslije pohađanja radionica. Radionice su se pokazale učinkovitim u poboljšanju roditeljskog osjećaja kompetencije i roditeljskih stavova (pozitivno roditeljstvo), a poboljšanja su se pokazala dugoročnima. Ova studija pokazuje da roditeljske radionice koje se sastoje od samo tri sesije mogu biti učinkovit oblik jačanja roditeljskih kompetencija. Rezultati su značajni jer se prije istraživanja nije raspolagalo sa značajnim spoznajama o stavovima roditelja s niskim primanja o učinkovitosti *Head Start* programa pedagoškog obrazovanja roditelja.

Lundahl, Nimer i Parsons (2006) su proveli metaanalizu kako bi procijenili učinkovitost programa obrazovanja roditelja u smanjenju rizika zlostavljanja djeteta od strane roditelja. U metaanalizu su uključeni rezultati ukupno 23 istraživanja. Rezultati izabranih istraživanja uključivali su roditeljev odnos prema zlostavljanju, emocionalno prilagođavanje, vještinu odgoja djece i stvarnu prevalenciju zlostavljanja. Rezultati istraživanja sugeriraju da je kod ovog specifičnog tipa obrazovanja roditelja nužno uključivanje kućnih posjetitelja i provođenje obrazovanja roditelja u okruženju doma, odnosno u konkretnim situacijama kada se odvija interakcija djeteta i roditelja. Na taj način se značajno povećava učinkovitost roditeljskog obrazovanja s ciljem prevencije zlostavljanja djeteta. Pored toga, provođenje individualne edukacije roditelja uz grupnu, značajno je povećalo uspješnost ishoda programa obrazovanja roditelja.

Saunders i Ralph (2003) su proveli istraživanje o učinkovitosti grupnog programa *Triple P* namijenjenog roditeljima djece u adolescentskoj dobi, s naglaskom na pomoć roditeljima u upravljanju prijelazom djeteta iz kasnog djetinjstva u ranu mladost. Ovaj rad je početna ocjena univerzalne studije o uspješnosti programa kojeg je regionalna škola sjeverne države Queenslanda ponudila svim roditeljima učenika u dobi od 12 godina. Dvadeset i sedam roditelja je izvršilo samoevaluaciju kompetencija neposredno prije i nakon sudjelovanja u 8-tjednom programu. Roditelji koji su sudjelovali u programu obrazovanja *Triple P* prijavili su značajno smanjenje konflikata sa svojim tinejdžerom, kao i smanjenje pretjerane reaktivnosti i neslaganja s partnerom oko pitanja vezanih uz roditeljske odluke. Osim toga, roditelji su iskazali značajna poboljšanja u mjerama samoregulacije, uključujući samoefikasnost, samodovoljnost i samoupravljanje, te smanjenu razinu depresije, tjeskobe i stresa. Zaključeno je da je grupni program *Teen Triple P* postigao ciljeve vezane uz smanjenja rizičnih čimbenika koji su vezani uz bihevioralne i emocionalne probleme s kojima se susreću roditelji adolescenata.

Nieuwboer, Fukkink i Hermanns (2013) su analizirali učinkovitost online edukacija roditelja koje su sve zastupljeniji način za jačanje roditeljskih kompetencija. Provedena je metaanaliza ukupno 19 istraživanja, objavljenih između 2000. i 2010. godine koje su analizirale roditeljske programe edukacije putem Interneta. Metaanaliza je pokazala statistički značajan srednji učinak na roditeljske ishode ($ES = 0,67$; $se = 0,25$) i dječje ishode ($ES = 0,42$; $se = 0,15$). Rezultati metaanalize pokazuju da online programi obrazovanja roditelja nude mogućnosti dijeljenja socijalne podrške, savjetovanja sa profesionalcima i učinkovito jačanje roditeljskih kompetencija.. Metaanalitički rezultati pokazuju da online edukacije roditelja mogu generirati značajan pozitivan rezultat i doprinos za roditelje i djecu.

Oncu i Unluer (2012) su istraživali roditeljske stavove i percepciju djece prije i nakon roditeljskog obrazovanja. U istraživanju je sudjelovalo 18 majki i 8 očeva djece u dobi od 3 do 6 godina. Roditelji su sudjelovali u obrazovnom programu tijekom 10 tjedana. Instrument za istraživanje roditeljskog stava (eng. *Parents Attitudes Reasearch Instrument - PARI*) korišten je kao alat za procjenu roditeljskih stavova prije i poslije obrazovanja. Istraživanjem je utvrđeno da postoje rodne razlike u pogledu učinkovitosti roditeljskog obrazovanja. U studiji su i majke i očevi postigli bolje rezultate u pogledu zaštite i discipline, ali su očevi pokazali izraženiju zaštitničku ulogu. Dječja dob je čimbenik koji je utjecao na percepciju potrebe za zaštitom. Roditelji koji pohađaju program imali su djecu u predškolskoj dobi, pa su mogli misliti da njihovo dijete treba više interakcije i zaštite.

Matoš i sur. (2009) su proveli evaluaciju projekta *Rastimo zajedno* u Hrvatskoj kroz kvalitativnu i kvantitativnu analizu podataka iz 25 vrtića koji su bili uključeni u pilot-projekt. Dobiveni rezultati ukazali su na pozitivne promjene u roditeljskim stavovima i u izvješćima roditelja o vlastitim ponašanjima (manje fizičkog kažnjavanja i vikanja, više poticanja djetetovog izražavanja emocija), kao i povećanje osjećaja roditeljskog stresa i smanjenja procjene roditeljske učinkovitosti (možda zbog povećanja svjesnosti svojeg utjecaja ili je to rezultat napuštanja nekih ustaljenih ponašanja i primjene tek naučenih). Roditelji i voditelji radionica su iskazali veliko zadovoljstvo spoznajama i iskustvima dobivenim na radionicama, što govori o dobrobitima na području osobnog i profesionalnog razvoja.

Rusijan i Pećnik (2011), također su evaluirali provedbu programa *Rastimo zajedno* u Hrvatskoj na roditeljska uvjerenja, doživljaj roditeljstva i ponašanja po modelu 'prije-poslije'. Istraživanje je provedeno na uzorku od 634 sudionika koji su u programu sudjelovali u razdoblju od 2010. do 2012. godine u 73 grupe u dječjim vrtićima širom Republike Hrvatske. Rezultati su pokazali da se uvjerenja o poželjnom odnosu prema djetetu mijenjaju u korist većeg poštivanja djetetovih prava u obitelji nakon završenog programa. Također je utvrđeno da roditelji po završetku programa izvještavaju o doživljaju veće roditeljske samoefikasnosti, učestalijim pozitivnim (zajednička aktivnosti, podrška djetetovoj autonomiji) te rjeđim nepoželjnim (verbalna i tjelesna agresija) interakcijama s djetetom nego prije početka. Kvalitativni podaci prikupljeni od roditelja po završetku programa opisuju njihov osobni rast u roditeljskoj ulozi, dok evaluacije provedbe programa prikupljene od voditelja upućuju na njihov profesionalni rast uslijed sudjelovanja u programu.

6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

6.1. Predmet istraživanja

Predmet ovog istraživanja obuhvaća iskustva i mišljenja roditelja o različitim suvremenim načinima i oblicima obrazovanja roditelja te njihov utjecaj na budući odgoj djece. Roditelji su prvi i najvažniji čimbenici u odgoju djeteta, a zbog raznih društvenih i obiteljskih izazova, koje im nameće suvremeno doba, ne snalaze se u svojoj ulozi. Iz tog razloga se okreću raznim metodama obrazovanja roditelja i traže stručnu pomoć u izazovima roditeljstva, koji ih očekuju u odgoju njihove djece. Uključivanjem u razne pedagoške programe roditeljstva dobivaju odgovore na mnogobrojna pitanja koja ih muče u odgoju djece, pomoć oko nedoumica, nesigurnosti i nekompetentnosti te podršku od strane stručnjaka. Shodno tome, istražiti će se u kojoj mjeri su roditelji zadovoljni odslušanim programima, jesu li ispunjenja njihova očekivanja, što smatraju najvećom dobiti te na koji način primjenjuju stečeno znanje u odgoju svoje djece.

6.2. Cilj istraživanja

Osnovni cilj ovog istraživanja jest prikazati iskustva, očekivanja i mišljenja roditelja o različitim pedagoškim programima obrazovanja na kojima su roditelji sudjelovali te istražiti sličnosti i razlike među dobivenim odgovorima.

6.3. Zadaci istraživanja

Iz cilja istraživanja proizašli su sljedeći zadaci istraživanja:

- Ispitati mišljenja roditelja o obrazovnim programima
- Utvrditi motiviranosti za sudjelovanje u programima
- Utvrditi prvobitna očekivanjima roditelja i dobiti od samih programa
- Opisati na koje načine su roditelji stečeno znanje primjenjivali u svakodnevnom odgoju svoje djece
- Utvrditi sadržaje/teme koje roditelji smatraju zanimljivim
- Opisati reakcije okoline o sudjelovanju roditelja na određenim programima
- Ispitati mišljenje roditelja o otvaranju „Škole za roditelje“ koja bi bila obavezna za sve roditelje

6.4. Metode i instrumenti istraživanja

U ovom kvalitativnom istraživanju korištena je metoda *intervju*. Prema Cohen i sur. (2007) koristeći intervju možemo ispitati informacije koje određena osoba zna, njezino gledište, uvjerenja, ukuse, opredjeljenja. Za potrebe ovog diplomskog rada izrađen je protokol intervjua od trinaest pitanja (Prilog 1) na temelju proučavane literature. Struktura intervjua je unaprijed definirana pitanjima otvorenog tipa, kako bi ispitanici mogli slobodnije i detaljnije odgovarati. Pitanja su raspoređena u tri skupine, prva skupina se odnosi na opću skupinu pitanja kao što su dob, spol, zanimanje, broj i dob djece te bračno stanje, zatim glavna i veća skupina pitanja koja daju informacije i iskazuju samo mišljenje ispitanika o edukacijama te zadnja skupina pitanja koja se tiče nekih specifičnosti samih edukacija kao što su očekivanja i dobiti te mogućnost primjene stečenog znanja s odslušanih predavanja.

6.5. Ispitanici istraživanja

Istraživanje je provedeno na ciljanom uzorku ispitanika. Do ispitanika se došlo putem poznanstava, a prilikom odabira vodilo se računa o tome da su ispitanici sudjelovali u nekom od oblika obrazovanja roditelja. Ispitano je ukupno jedanaest majki s područja Šibensko – kninske županije. Iako su svi ispitanici bili raspoloženi za razgovor, neki su odgovarali opširnije na postavljena pitanja dok neki oskudnije.

6.6. Postupak i tijek istraživanja

Prije provođenja samog istraživanja, ispitanicima je putem e-maila upućena zamolba za sudjelovanjem te ih se upoznalo sa svrhom i ciljem istraživanja. Naglašeno im je kako će njihovi osobni podatci biti u potpunosti anonimni. Prije samog provođenja istraživanja usmeno se zatražio pristanak od strane ispitanika za snimanjem intervjua. Odgovori dvaju ispitanika, koji su odbili snimanje razgovora, bilježeni su simultano, a svi ostali su naknadno transkribirani.

6.7. Vrijeme i mjesto istraživanja

Istraživanje je provedeno u svibnju 2020. godine. S obzirom na cjelokupnu situaciju s pandemijom virusa Covid-19, intervjui su provedeni na otvorenom, u ležernoj atmosferi, pridržavajući se mjera opreza, odnosno na udaljenosti od dva metra između istraživača i ispitanika. Tri ispitanika koji su odbili sastati se, intervjuirani su preko platforme Skyp. Svi intervjui trajali su u prosjeku 10 minuta.

7. ANALIZA I INTERPRETACIJA REZULTATA

U ovom istraživanju sudjelovao je mali broj ispitanika tako da se nije pokazala potreba za korištenjem otvorenih kodiranja. Kako je metoda ovog istraživanja kvalitativni, otvoreni intervju, rezultati su se interpretirali opisima koji se temelje na riječima ispitanika, odnosno međusobnim uspoređivanjem dobivenih odgovora kako bi se utvrdile sličnosti odnosno razlike (Cohen i sur., 2007). Rezultati istraživanja prikazani su prema zadacima istraživanja, svakom zadatku dodijeljen je podnaslov u kojem su objašnjeni odgovori svih ispitanika te su se usporedili odgovori tražeći sličnosti i razlike.

7.1. Mišljenje roditelja o obrazovnim programima za roditelje

Jedanaest ispitanica koje su sudjelovale u ovom istraživanju, sve redom ženskog spola, većina visokoobrazovana, u dobi između 29. do 43. godine s jednim do šestoro djece navode cijelu lepezu odslušanih edukacija. Najčešće odslušana edukacija među ispitanicama je radionica „Rastimo zajedno“, zatim online predavanje „Roditeljstvo u doba korone“ te „Važnost komunikacije“. Za edukacije su ispitanice pretežno saznale preko društvenih mreža, navode da ih vrtić/škola u većini slučajeva ne informiraju o edukacijama za roditelje. Vrtić, odnosno odgojiteljice, ih informiraju pretežno samo o radionici „Rastimo zajedno“ na kojem je skoro polovica ispitanica, uz neke druge edukacije i sudjelovala. Jedna ispitanica (I3) navodi kako vrtić ne obavještava ponaosob o novim radionicama i edukacijama već se sve informacije mogu pronaći na oglasnoj ploči, ali ističe da je ipak društvena mreža „naj medij“ gdje se sve može saznati, dok ispitanica (I11) čija djeca pohađaju privatni vrtić i školu ističe kako ju o većini edukacija obavještava vrtić/škola, bilo da se radi o edukacijama u odgojno-obrazovnoj ustanovi, bilo o edukaciji u gradskoj knjižnici ili slično.

I3: Vrtić ne obavještava ponaosob o novim radionicama, edukacijama već se sve info mogu pronaći na oglasnoj ploči. Naj medij je društvena mreža jer čitanjem članaka na temu roditeljstva, pronađu se i oglasi o istoimenim edukacijama

I11: Moja djeca pohađaju privatni vrtić i školu i mogu reći da nas kako vrtić, tako i škola uvijek obavještava o većini edukacija, bilo da se organiziraju u ustanovi ili recimo u gradskoj knjižnici.

Još neke od tema koje su ispitanice odslušale su „Prirodno roditeljstvo“, „Odgoj bez vike“, „Odgoj bez muke“, „Koji su putevi pomoći djetetu i kako odabrati onaj pravi“, „Storytelling“, „Rani razvoj – utjecaj na život“, „Dare to connect“, „4 temeljne vrijednosti koje će djecu pratiti do kraja života po ideji Jespera Juula“, „Kako igrom uspješno razvijati djetetov IQ“, „Pedagoški pristup djetetu u razvoju“, „Štetnost medija u razvitku djeteta“, „Prepoznavanje ovisnosti kod srednjoškolske djece“ i „Valmond“.

Sve ispitanice dijele pozitivna mišljenja o programima za roditelje te su odslušane edukacije ocijenile korisnim i preporučile bi i ostalim roditeljima sudjelovanje.

I3: Program je bio koristan, obilovao je mnoštvom zanimljivih tema, čula su se iskustva raznih roditelja pod navodnicima njihovi stilovi. To je i radionicu činilo zanimljivom jer se svi većinom susrećemo sa sličnim problemima samo im pristupamo na različite načine. Bitno je naučiti, čuti nešto novo i pokušati to primijeniti u svakodnevnoj komunikaciji sa djecom.

I4: Pa naravno, preporučila bi svakako, uvijek je dobro ići i educirati se, usavršavati se i saznati nešto novo.

I5: Preporučila bi svojim bližnjima sudjelovanje u svim vrstama edukacija te bi i sama sudjelovala u još nekakvoj vrsti edukacije.

I8: Pa preporučila bih svakome da sudjeluje u nekom programu jer je lijepo saznati nešto novo i čuti mišljenja drugih ljudi.

Mišljenja su da je uvijek dobro educirati se te da je prije svega korisno da svaki roditelj prođe kroz neki vid edukacije, da sazna nešto novo, čuje mišljenja drugih roditelja i razmijeni iskustva.

I6: Pa kroz neki vid edukacije bi svaki roditelj trebao proći jer bi mu to uvelike olakšalo u odgoju.

I9: ... smatram da je korisno da svaki roditelj to prođe.

Ispitanica koja je sudjelovala na predavanju o prepoznavanju ovisnosti kod srednjoškolske djece ističe kako je od šest prvih razreda srednje škole pojavilo samo deset roditelja, što je po njenom mišljenju jako malo, a predavanje i više nego korisno.

I2: Svakako bih svima preporučila predavanje za roditelje o prepoznavanju ovisnosti, iako se na sastanku pojavilo samo deset roditelja od šest prvih razreda srednje škole, što je stvarno sramotno, a na predavanju se moglo čuti mnoštvo korisnih stvari.

Sedma ispitanica koja je sudjelovala je u radionici „Rastimo zajedno“ i „Storytelling“ odnosno „Pričam ti priču“ mišljenja je, kako su ove vrste radionica bile korisne za odslušati jer su joj sadržaji iz njih pomogli kako u osobnom životu, tako i na poslu animatorice u dječjoj igraonici.

I7: U radionici „Rastimo zajedno“ i „Storytelling“ odnosno „Pričam ti priču“ vrste radionica koje su nam potrebne kako u privatnom životu tako i u poslu i s njima možemo svakodnevno napredovati i svakodnevno razvijati svoje vještine i sposobnosti, znači šta smo više pristrani, tome više ćemo uspiti u tome, bar je to moje mišljenje.

Ispitanica koja je sudjelovala na najviše različitih programa kao što su „Prirodno roditeljstvo“, „Odgoj bez vike“ te virtualnim edukacijama „Roditeljstvo u doba korone“, „Važnost komunikacije“ i „Koji su putevi pomoći djetetu i kako odabrati onaj pravi“, smatra da pročitani tekst u knjigama o roditeljstvu može ponajviše promijeniti i educirati roditelja, puno više od edukacija, jer od edukacije do edukacije prođe dosta vremena te se stečeno znanje zaboravi ili zanemari, ali stranice knjiga se uvijek mogu prelistati tako da redovno prati nakladničke kuće i traži nove knjige, koje bi mogla pročitati.

I10: ...no tu bih dodala čitanje knjiga na temu roditeljstva jer smatram to temeljnim načinom djelovanja na kvalitetu uloge roditelja. Odlazak na edukacije ne mogu potvrditi kao najveći izvor znanja jer od edukacije do edukacije prođe dosta vremena te neko stečeno znanje se vrlo često zaboravi ili zanemari, ali evo od edukacija bih istaknula „Prirodno roditeljsko“ te „Odgoj bez vike“. Edukacije su različite, ja sam više ljubitelj knjiga koje mi ostaju trajno i stranice uvijek mogu nanovo prolistati, ali svakako od svake edukacije na kraju dobiješ neko novo znanje i iskustvo.“

Iako sve ispitanice ističu da rado sudjeluju u programima za roditelje te da uvijek i drugim roditeljima toplo preporuča sudjelovanje u programima koje su i same pohađale, samo jedna ispitanica je i trenutno uključena u jedan program obrazovanja roditelja pod nazivom „Osobni razvoj“, dok ih nekolicina svakodnevno prati aktualna online predavanja na društvenim mrežama kojima je, zbog pandemije Covida-19, Internet preplavljen.

I8: Trenutno nisam, pratim te online edukacije pa se nadam da će uskoro biti još neko predavanje koje ću moći poslušati.

7.2. Motiviranost roditelja za sudjelovanje na programima za roditelje

Za sudjelovanje na različitim programima za roditelje ispitanice su prije svega motivirala njihova djeca, zatim nova saznanja, iskustva, traženje novih načina odgoja, želja za usavršavanjem i napredovanjem, višak vremena uzrokovan pandemijom Covid-19, informiranje, poboljšanje odnosa s djecom te svakodnevne poteškoće i, kako jedna ispitanica navodi, ne funkcioniranje dotadašnjih načina odgajanja:

I1: *Pa ovako ne funkcioniranje dotadašnjeg odgoja u adolescentnoj dobi. Želja da ostvarim snažniji osjećaj pripadanja i povezanosti sa djecom i svijetom, želja za snažnijim osjećajem prisutnosti u sadašnjem trenutku.*

I3: *Pa motiv sudjelovanja je prije svega bilo šta sam roditelj dvoje djece, sada i trećeg, rad sa djecom, nova saznanja, novo iskustvo.*

I5: *Motiviralo me to što sam imala više vremena zbog obustave rada uslijed pandemije s Covid-19 virusom, zatim želja za osobnim razvojem i uvid u mogućnosti koje se pružaju kako nama tako i djeci, načini razvoja inteligencije kod djece, stres kod djece za vrijeme izolacije i kako se nositi s njim. Kako poboljšati svoj odnos s djecom te kako ih adekvatno usmjeravati.*

I8: *Pa oduvijek sam htjela, ali uvijek sam stavljala nešto ispred toga, a s obzirom da sad u ovo doba korone imam puno vremena odlučila sam pogledati online predavanjima dr. Rajovića o roditeljstvu i odgoju djece u doba korona virusa i predavanje Harfinog psiho kluba o važnosti komunikacije s djecom na facebook stranici „Knjige koje vole djecu“.*

I7: *Pa rad s djecom općenito, od svojih kući do onih u igraonici, saznati nešto novo od samih početaka djetetovog odrastanja pa nadalje, uvijek imaš nekako želju da napreduješ.*

I9: *Motiviralo me da vidim šta mogu promijeniti u odgoju, to jest kako se postaviti u nekim situacijama.*

Četvrtu ispitanicu su uz njenih šestero djece, na sudjelovanje u radionici “Rastimo zajedno” motivirale su i kolegice s posla.

I4: *Uz naravno moju djecu, koju su glavni motiv i zbog njih je uvijek dobro čuti neke novosti, najviše su me motivirale i kolegice odgojiteljice i ravnateljica koje su već vodile te radionice s roditeljima. I sam moj posao koji zahtjeva stalno usavršavanje, traženje nekih novih načina odgoja.*

Šesta ispitanica ističe kako ju je za sudjelovanje na radionicama motivirala činjenica da je htjela biti mudra i promišljena majka i osjećala je potrebu zbog svog djeteta biti bolja osoba.

I6: *U onom trenutku kad mi se život u kasnim tridesetima dramatično promijenio rađanjem djeteta, željela sam biti mudra i promišljena majka, a opet sam se bezbroj puta zatekla u razmišljanju i ponašanju kojim se baš ne mogu pohvaliti. Osjećala sam potrebu, osobito zbog svog djeteta biti bolja osoba. Edukacije su mi tu uvelike i pomogle.*

Deseta ispitanica naglašava kako je na sudjelovanju na edukacijama motiviraju svakodnevne poteškoće i samorefleksija je li dobar roditelj te također i činjenica da čovjek uvijek teži nekom znanju i širenju objektivna, no ipak, prije od edukacija ponajviše je motiviraju na promijene i knjige, ističe knjigu „Što sjajni roditelji čine“.

I10: *Motiviraju me svakodnevne poteškoće i samorefleksija da li sam ja dobar roditelj. Čovjek uvijek teži nekom znanju i širenju objektivna. Ipak, od sviju edukacija ponajviše me motiviraju i promijene knjige, istaknula bih „Što sjajni roditelji čine“.*

Jedanaesta ispitanica koja je sudjelovala na mnoštvo edukacija, odnosno predavanja u privatnom vrtiću i školi koje joj djeca pohađaju, među kojima posebno ističe predavanja „Pedagoški pristup djetetu u razvoju“ i „Štetnost medija u razvitku djeteta“ te predavanja dr. Ranka Rajovića pod nazivom „Kako igrom uspješno razvijati djetetov IQ“, naglašava da joj za sudjelovanje na edukaciji ne treba posebna motivacija jer je inače osoba koju dosta zanimaju teme vezane za odgoj i razvoj djece pa kad god joj se pruži prilika, uvijek rado sudjeluje u svakom obliku obrazovanja.

I11: *Inače sam osoba koju dosta zanimaju teme vezane za odgoj i razvoj djece pa kad mi se pruži prilika uvijek rado sudjelujem u svakom obliku obrazovanja.*

Usprkos velikoj motiviranosti za sudjelovanjem na programima za roditelje ispitanice navode problem male sredine iz koje dolaze, kao razlog manjka edukacija koja se bave obrazovanjem roditelja te financijski problem koji iziskuju programi, kao i nedostatak vremena, jer je vrlo teško uklopiti pohađanje edukacija u svakodnevne obaveze i dnevne rituale.

I5: *S obzirom na malu sredinu iz koje dolazim nemamo često edukacije koje se bave obrazovanjem roditelja na polju roditeljstva.*

I10 *...programi su ti koji iziskuju mnogo novca i vremena. Stoga, vrlo je teško uklopiti i svakodnevne obveze i dnevne rituale.*

I11: *Nažalost zbog života u malom gradu nemamo baš tako često mogućnosti sudjelovati u nekim većim programima tako da za sada nisam u nikakvom programu.*

7.3. Prvobitna očekivanja roditelja i dobiti od sudjelovanja na programima za roditelje

Svim ispitanicama očekivanja koja su imala od edukacija su se i ostvarila, osim kod jedne ispitanice koja navodi da očekivanja nije niti imala jer recept za roditeljstvo ne postoji.

I3: *Očekivanja nisam imala jer ne postoji recept za roditeljstvo. Najveća dobit je definitivno suočavanje i priznavanje nekih svojih pogrešaka u postupcima sa djecom.*

Ispitanice su navodile kako su od edukacija očekivale da će im pomoći da se popravi njihov odnos s djecom, konkretne savjete i primjere kako postupiti u određenim situacijama, nova saznanja, razmjenu iskustva, pomoć u odgoju te informiranje.

I1: *Da moja očekivanja su se ostvarila u potpunosti jer sam ostvarila odnos s djetetom kakav prije nisam imala. Najvećom dobiti smatram što sam ja zadovoljna, mirna, svjesna sama sebe, pa onda možeš se i posvetiti svojoj djeci.*

I10: *Od svake edukacije očekujem da me nauči nešto novo, da nešto novo saznam i naučim, razmijenim iskustva, čujem za neke nove i drugačije metode od onih koje ja upotrebljavam i to stvarno na kraju tako i bude. Nova saznanja i dragocjeni primjeri koje predavači prenose su mi najveća dobit jer upravo ti primjeri nam u odgoju mogu pomoći i više od same teorije.*

Ispitanica koja je sudjelovala na rehabilitaciji za mucanje naglašava kako su njena očekivanja u svakom pogledu ispunjena:

I2: *Na rehabilitaciji za mucanje očekivala sam da će program pomoći da dijete lakše izgovara riječi i pomoglo je, otišli smo kući s dijagnozom, puno primjera kako mu zapravo mogu pomoći i što je najveća dobit više ne muca. Na predavanje za prepoznavanje ovisnosti sam išla samo zbog informiranja te sam to smatrala svojom dužnosti, a saznala sam stvari i činjenice koje mogu biti korisne. Iz ovog predavanja mi je najveća dobit da sad možda mogu prepoznati ako neko društvo nije u redu za moje dijete – jer se pričalo ako dijete ne spominje nove prijatelje i izbjegava o njima pričati da to vjerojatno znači da rade neke stvari koje nisu prihvatljive. A, ako sumnjamo da je naše dijete nešto konzumiralo što nije dopušteno ili možda im netko podvalio, savjetovali su nam gdje možemo anonimno testirati dijete i besplatno popričati s psihijatrom.*

Četvrta ispitanica, koja je ujedno majka šestero djece i odgojiteljica djece predškolske dobi, posebno je bila zadovoljna radionicom „Rastimo zajedno“ te detaljno opisuje svoja prvobitna očekivanja, koja su se na kraju i ostvarila. Očekivala je, da će uz neke novosti, doznati i kako pravilno postupiti s djecom u određenim situacijama. Tako navodi da su joj

objasnili, da npr. u svađi među djecom reakcija mora biti odmah, a ne nekad kasnije jer od zakašnjela reakcije nema nikakvog efekta. Također, ističe kako su joj i objasnili kako da odgaja djecu bez batina, odnosno kako djeci uvijek treba objasniti zašto neki postupak nije dobar, nikad dijete tuči i reći da je zločesto i na taj način ga okarakterizirati da je ono zločesto, nego uvijek djetetu objasniti što je loše napravilo. Ističe kako su za nju prve tri godine djetetovog života najvažnije i smatra kako je djetetu roditelj tada najpotrebniji i roditelj tada ima najveću ulogu pa joj je ujedno najveća dobit odslušane radionice sljedeća činjenica:

I4: ...šta ti moraš kao odgojitelj, kao roditelj biti jedan sukreator među djecom, biti dio njihove igre, jedan pomagač, jedan istraživač koji moraš pratiti tu dječju igru i koji na osnovu njihove dječje igre, njihovih postupaka dovoditi neke zaključke pa čak i neke ideje za daljnji rad kako kući, tako i meni na poslu to pomaže.

Peta ispitanica ističe da je od edukacija očekivala konkretne savjete i primjere kako postupiti u određenim situacijama. Dobila je mogućnost da opiše situaciju koja za nju predstavlja izazov i da iznese što bi ona u toj konkretnoj situaciji napravila, a onda da joj netko stručan prokomentira je li dobro odreagirala ili ne, i ako ne, koja bi reakcija bila ispravna. Također ju je zanimalo kako u stvarnom vremenu s poslom i svim popratnim stvarima i obvezama biti dosljedan i ustrajan, jer po njenom mišljenju jedno je teorija, a drugo praksa.

I5: Očekivanja su se ostvarila, očekivala sam i saznala kako utjecati na stres kod djece i kako pomoći djeci da se zabave u doba izolacije. Kako djeci ispuniti vrijeme na kvalitetan način i kako uskladiti posao i obaveze. S obzirom da je omogućeno postavljanje pitanja mogli smo postaviti pitanja i dobiti odgovor na ona pitanja koja su nas posebno zanimala. Najveća dobit je što znamo da nismo sami i da postoje razni „alati“ koji nam omogućavaju da djelujemo pravodobno i kvalitetno.

Šesta ispitanica naglašava, da, iako je pročitala dosta stručne literature o odgoju djece, radionica nadmašila sva njena očekivanja te je zahvaljujući primjerima same edukatorice i njezine spremnosti na pomoć kao i iskustva ostalih roditelja, koji su prema njenim riječima ustvari ono „što ti se najviše ureže u pamćenje“, dobila i više nego što je očekivala.

I6: Svakako su bila korisna. Prije radionice pročitala sam dosta stručne literature o odgoju djece pa mi te teme nisu bile nepoznate, ali je radionica nadmašila sva moja očekivanja. Predavanje je bilo i više nego očekivano, primjeri same edukatorice i njezina spremnost na pomoć kao i iskustva ostalih roditelja su ustvari ono što ti se najviše ureže u

pamćenje. Najvećim dobitkom smatram da je to, što je moje dijete dobilo mamu koja ima više strpljenja, više razumijevanja i vedriji pogled na život i životne situacije.

Sedma ispitanica je učešću u obje radionice, „Rastimo zajedno“ i „Storytelling“ prezadovoljna. Za radionicu „Rastimo zajedno“ je očekivala pomoć pri boljem odgoju svoje djecu i ističe da je to stvarno i dobila.

I7: Ma sve je dobitak, svaka tema radionice je značajna i korisna, malo je znači možda svakidašnje to u praksi teže primijeniti, ali je dobro, potrebno, korisno. Istaknula bih znači temu slušanja djece, oslušivanja njihovih potreba i želja, pokaz na to da su znači korisni i sam dar, a ne da su dosadni i reći im znači ono da mogu nešto kasnije reći. Ja sada bolje shvaćam, razumijem i slušam svoje dijete. A moje dijete je znači ono dobilo slobodu za slobodnim izražavanje sebe, maštanje dječjih snova, a ujedno i granicu kada je dosta, poslušnost i autoritet. E, isto moram reći, da je, znači, ovaj dobitak to, šta uvijek govorim istinu i samo istinu, makar djetetu i ne interesantnu u tom trenutku, ali znači istinu. Djetetu se znači obećanje mora ispuniti, ako nešto znači i ne uspije, to se i kaže. Ono znači zna šta ga očekuje i kad.

Za radionicu „Storytelling“ naglašava kako uopće nije imala pojma da se može na taj način komunicirati s nekim djetetom, koje je npr. nekoga izgubilo u životu. Od ove radionice su njena prvobitna očekivanja bila kako će se ona zapravo samo igrati s djecom, ali ističe:

I7: ...zapravo ono znači udriilo me u glavu šta se kaže, dobila sam puno više nego šta sam očekivala. Najveću dobit smatram tu povratnu informaciju da dobro radiš svoj posao, kako roditelj tako i animator, znači osmjeh dice i neko njihovo suptilno radovanje kad te susretnu na putu i da znaš kako ćeš priču prilagoditi svakom djetetu, znači i svom, a i onom nekom drugom koje dođe u igraonicu. Znači u principu imala sam dijete u igraonici koje je izgubilo oca i majku i sad sam mu trebala ukazati da nije samo na svijetu pa sam mu pričala Ivicu i Maricu da mu rečem da nije ni on Pale sam na svijetu nego da je zapravo on tu i da ima Ivicu i Maricu u sebi. U suštini sam toj curici ispričala sve što se u priči o Ivici i Marici dogodilo i onda sam to uklopila u životnu priču te curice koja je ostala bez oca i majke. Dosta puta sam čitala o tom kako toj djeci, koja su ostala bez roditelja, treba čitati tu priču o Ivici i Marici da im se ukaže da nisu sami. Priču „Pale sam na svijetu“ sam uklopila jer je on odušak priči o Ivici i Marici, a Ivica i Marica su odušak njemu jer u suštini nitko od njih nije sam, svi oni imaju nekoga i nešto za šta se vredi boriti. Znači, ovaj stvarne događaje uplitati sa događajima iz bajke i pokušati tu priču prilagoditi svakom djetetu na drugačiji način to je bilo ono šta smo na radionici naučili. Tako i ja svom malcu, kad mu znači nešto pokušavam

objasniti kroz pravu bajku upletem neke stvari iz stvarnog života da mu to postane jasnije i njemu pristupačnije, bliže, shvatljivije.

Osma ispitanica za odslušana online predavanja dr. Rajka Rajovića na temu „Roditeljstvo u doba djece“ i predavanju Harfinog psiho kluba o važnosti komunikacije s djecom, ističe kako su bila jako korisna jer su stručnjaci davali dobre savjeta. Očekivala je dobiti neke primjere o radu s djecom, a primjera je bilo jako dosta tako da su se samim time i njena očekivanja ostvarila. Za najveću dobit od predavanja ističe da joj je bilo drago čuti da i stručnjaci imaju jako slično mišljenje kao i ona u nekim segmentima odgoja.

I8: Pa očekivala sam dobiti neke primjere kako bi mogla raditi sa svojom djecom, a primjera je stvarno bilo dosta. Mislím da su programi bili jako korisni jer nam daju dobre savjete, a i bilo mi je drago čuti da i stručnjaci imaju jako slično mišljenje kao i ja.

Deveta ispitanica ističe da je od programa dobila i puno više nego što je očekivala i da je program bio koristan jer je naučila kontrolirati samu sebe u nekim situacijama. Naučila je postaviti granice na obostrano zadovoljstvo što joj je ujedno i najveća dobit.

I9: Uh pa prvobitna očekivanja. Ajmo reći da sam mislila da će to biti kao neko predavanje kako „odgajati“ djecu tj. da će biti puno ne realnih stvari i primjera, a na kraju me oduševilo jer smo imali, ovaj davali vlastite primjere i dobili rješenja nekih situacija. Da, bilo je korisno jer sam naučila kontrolirati samu sebe u nekim situacijama. Naučila sam postaviti granice na obostrano zadovoljstvo što mi ujedno i je najveća dobit.

Jedanaesta ispitanica odslušane edukacije na kojima je sudjelovala ocjenjuje korisnima jer je imala mogućnost poslušati mnoštvo dobrih primjera, stekla je nova znanja i poznanstva.

I11: Smatram da su bili jako korisni s puno dobrih savjeta. Od svih predavanja na koja idem očekujem da me malo usmjere na odgoj moje djece, na moje stavove kao majke ali i samo opće znanje koje je uvijek dobro imati. Od svih tih predavanja sam dobila dosta znanja pa su sa samim time ispunila i moja očekivanja. Najveću dobit smatram dodatno znanje, druženje i neka nova poznanstva.“

7.4. Primjena stečenog znanja s programa za roditelje u svakodnevnom odgoju djece

Deset od jedanaest ispitanica primjenjuje znanje stečeno na edukacijama u odgoju svoje djece osim jedne, koja, iako edukacije ocjenjuje iznimno korisnim, navodi da to ne radi iz lijenosti ili živčanosti.

I8: *Pa mi roditelji, bar ja, to ne primjenjujem zbog ne znam ni ja čega, vjerojatno lijenosti ili ako smo živčani taj dan, ne znam.*

Prva ispitanica naglašava kako je zahvaljujući edukaciji naučila slušati djetetove potrebe i predati mu pažnju u onom trenutku kad dijete to od nje i očekuje.

I1: *Pa jedan od primjera je što sam naučila slušati njihove potrebe, kad me dijete nešto pita da ne kažem kasnije ćemo, nego u tom momentu da mu predam pažnju jer to utječe na njegovo odrastanje i razvijanje.*

Druga ispitanica znanje stečeno na edukacijama ne primjenjuje samo u odgoju svoje djece, već naučeno nekada zna primijeniti i na samoj sebi.

I2: *Pa za mucanje, recimo dok smo vježbali stalno smo ponavljali jednu rečenicu, pri tom smo morali paziti kad udišemo i izdišemo zrak, a u isto vrijeme smo nešto kao meditirali i to je djelovao smirujuće. Kad bih primijetila da sin nekad nakon rehabilitacije malo muca rekla bi mu da izgovori tu rečenicu i pazi na disanje i to je djelovao. Također i ja sama kad sam uzrujana se koristim tom metodom i pomaže, smiruje.*

Na pitanje da li je u odgoju mogla primijeniti i možda nešto što je čula na predavanju o ovisnostima mi objašnjava, kako joj je kćer često znala biti u lošem društvu, okružena sumljivim prijateljima, te je ona kroz razgovor s njom pokušala saznati nešto o tom društvu, no kako nije uspjela, odlučila je kćer odvesti na testiranje. Nalaz je u potpunosti bio negativan na sve vrste droga. Ističe kako se zahvaljujući testu riješila svake sumnje i koliko je upućena, nakon razgovora s doktorom i s njom i suprugom, njena kćer sada izbjegava takvo društvo.

Treća ispitanica je mišljenja kako je važan kontinuitet, jer ako se preskoči, vrlo brzo „pada u zaborav“.

I3: *Stečeno znanje sam primjenjivala u postupcima sa djecom. Važan je kontinuitet, ako se preskoči, vrlo brzo „pada u zaborav“. A najvažnije je promišljanje, što ponekad nije moguće.*

Četvrta ispitanica o primjeni znanja stečenog na edukacijama posebno ističe važnost igranja s djecom, jer je djeci jako bitno igra, odnosno činjenica da se roditelj nekada mora

spusti na dječju razinu, igrati se sa svojom djecom, čitati im priče naglas. Mišljenja je da djeci igra puno znači, a mnogo roditelja toga nije ni svjesno. Ističe kako je ona često nakon odslušane edukacije znala sav posao u kući ostaviti za navečer kad djeca zaspu, kako bi se mogla s njima igrati. Nadodaje kako je i u zadnjoj edukaciji na kojoj je sudjelovala u sklopu posla, o predčitačkim i predmatematičkim vještinama djece, saznala dosta primjera kako upravo kroz igru može poticati dječje predčitalačke i predmatematičke vještine što će svakako osim na poslu, primijeniti i kod svoje troje djece kojima čitanje i računanje tek predstoje.

I4: *Pa jesam nastojala sam. Naprimjer nekad se više spustiti na njihovu razinu i nekada se s njima igrati, to njima puno znači i čitati naglas i igrati se s njima i nekad se spustiti na tu njihovu dječju razinu... zadnje šta sam bila, bila sam na seminaru u Splitu, to je više bilo vezano uz posao za predškolce kao predčitalačke i predmatematičke vještine smo imali ka seminar. Tamo smo saznali dosta primjera kako možeš kroz igre poticati tu dječju predčitalačku i predmatematičku vještinu, to smo uglavnom prošli i mogu to primjenjivati na svoju djecu jer od njih šest još ih je troje u vrtiću tako da će mi to saznanje svakako pomoći.*

Peta ispitanica navodi da je predložene aktivnosti s predavanja uvela u svakodnevnu rutinu. Nastoji iskoristiti naučeno u pozitivnom smjeru i aktivno oblikovati svijest kako sebe i muža, tako i djece. Na pitanje može li možda dati neki primjer koji je čula na jednoj od edukacija i uvela ga u svakodnevnu rutinu sebe i djece, daje mi primjer poligona i ističe da, također vježbaju i samostalnost, koncentraciju i pažnju.

I5: *Predložene aktivnosti smo uveli u svakodnevnu rutinu. Nastojimo iskoristiti naučeno u pozitivnom smjeru i aktivno oblikovati svijest kako mene i muža, tako i djece. Uveli smo npr. igru poligon, da postavimo neku ponavljajuću aktivnost koju će moći izvoditi obojica. Uključila sam ih više u sudjelovanje pri pripremanju doručka, npr. stariji sin da si sam napravi pahuljice. Vježbamo samostalnost, koncentraciju i pažnju.*

Šesta ispitanica kaže kako su sve teme koje je odslušala na radionicama programa „Rastimo zajedno“ primjenjive, iako ona neke metode primjenjuje češće, a neke rjeđe. Izdvaja važnost slušanja jer u današnje vrijeme, kad se živi ubrzanom načinom života i kad nam uvijek nedostaje vremena, često se zaboravlja koliko je važno i bitno slušati dijete.

I6: *Neke teme više, neke manje, iako je sve primjenjivo. Izdvojila bi važnost slušanja jer u današnje vrijeme svi živimo ubrzano i uvijek nam fali vremena i često zaboravljamo koliko je to važno i bitno. I ono šta definitivno uvijek primjenjujem, je da se uvijek kad se obraćam djetetu spustim na njegovu razinu, a nikad mu se ne obraćam s visoka.*

Sedma ispitanica znanje stečeno na edukacijama primjenjuje postepeno, zavisno o situaciji u kojoj se nađe s djecom. Ističe kako su joj neka saznanja više koristila, dok neka manja, ali se trudi raditi na tome da to bude što cjelovitije i u praksi što primjenjivije.

I7: Jesam sve pomalo, znači ponešto malo više, ponešto malo manje, ali znači radim na tome da to bude što cjelovitije i u praksi što primjenjivije. Znači vrijeme je pokazatelj da smo nešto naučili, a nešto ne, tako i dijete. S vremenom, znači radom i redom se vidi nadolazeći uspjeh.

Deveta ispitanica stečeno znanje na edukacija primjenjivala je u odgoju svoje djece kroz različite načine. Navodi primjer dogovora s djecom oko nečega, kad djeca naprave nešto što traži, ona njih zauzvrat nagradi slatkišima.

I9: Pa evo na primjer dogovor oko nečega. Kada ti napraviš to i to dobiti ćeš tipa slatkiš. Ostati dosljedan u svome naumu, tj. ne dati da me "nasamari".

Deseta ispitanica ističe kako je jedino naučeno iz edukacije „Prirodno roditeljstvo“ mogla primjenjivati u odgoju svoga djeteta, ostale edukacije su joj više koristile kao stručno usavršavanje same sebe kao odgojitelja.

I10: Majka sam trogodišnjaka te "Prirodno roditeljstvo" mi je bila jedina edukacija koju sam mogla primjenjivati na vlastito dijete te je samo potvrdila moja stajališta i način odgoja. Istaknula bih način rada prema modelu prirodnog roditeljstva da svaki roditelj ponajbolje postupi prema vlastitom djetetu prema intuiciji te najboljim razlozima za napredak djeteta. Upravo taj stav me često motivira, kao i mog supruga te nam daje snagu za dalje. Sve ostale edukacije sam više primjenjivala na stručno usavršavanje odgojitelja."

Ističe kako je pokušala primijeniti i znanje stečeno i na edukaciji „Odgoj bez vike“, ali zbog ubrzanog tempa života joj to manje polazi za rukom.

I10: ...ono što sam zapamtila je da svaki način i metodu odgoja treba postavljati 21 dan uzastopno kako bih djelovalo. Pokušala sam primjenjivati, no brzina života, posao, obiteljske obveze, često poremete ustrajnost.

Jedanaesta ispitanica ističe da je stečeno znanje na edukacijama, baš zbog pozitivnih iskustava, primjenjivala u odgoju svoje djece. Navodi primjer s predavanja o medijima gdje je čula dosta informacija o štetnosti današnjih crtića i koliko tajnih znakova i poruka sadrže, koje dijete nesvjesno upija i čak neku djecu potiču na agresivno ponašanje. Nekada je čak znala prije puštanja crtića djetetu, prvo sama odgledati cijeli crtić, kako bi mogla procijeniti da li je prikazani sadržaj primjer za gledanje ili ne.

I11: Ispočetka s prvim djetetom, kad sam, mogu reći, bila baš mlada i imalo dovoljno vremena, sam bila toliko zalučena s time, da bih, prije nego šta bi kćeri pustila bilo koji crtić,

ja ga prvo sama odgledala da znam u detalje sadržaj i da mogu procijeniti mogu li joj ga pustiti da gleda ili ne. Sad to više ne radim, jer nemam više toliko vremena kao nekada, ali sad već i znam koje crtiće djeci mogu pustiti, a koje ne.

7.5. Sadržaji/teme koje roditelji smatraju zanimljivima

Ispitanice navode mnoštvo različitih tema koje bi htjele poslušati u nekom budućem programu na kojem bi sudjelovale. Dvije ispitanice posebno zanimaju teme iz područja napredovanje tehnologije i virtualnog svijeta, dok ostale zanimaju poteškoće u razvoju, problemi u razvoju djece koja boluju od štitnjače, emocionalna inteligencija kod djece i njen razvoj, disciplina djece, pubertet, kako održati smirenost u određenim situacijama, kako na jednostavniji način pristupiti djetetu i slično.

I10: U vidu moje profesije jako je teško odvagati pedagošku stranu profesije i uloge majke u kontekstu obitelji. Trenutno smatram najvažnije teme koje se povezuju sa odgojem i zdravim rastom djece u doba kada je virtualni svijet na vrhuncu.

I11: Dosta me zanimaju teme o samom razvitku djeteta u današnje vrijeme velike ekranizacije pa uvijek volim slušati nešto na tu temu.

I12: Mislim da je svaka tema o odgoju djece zanimljiva i korisna. Možda bi se više trebalo pričati i o djeci koja imaju problem s štitnjačom, već od samog početka školovanja, jer poremećaj štitnjače djeluje na koncentraciju i pamćenje, te stalan umor i pospanost kod djeteta, a mi se ljutimo na dijete da je lijeno i nije ga briga za školu.

I13: Trenutno bi me zanimalo teme o fazi puberteta.

I15: Posebno bi me zanimala emocionalna inteligencija kod djece i njen razvoj te razvoj IQ djeteta i disciplina.

I16: Volila bi da mogu poslušati dosta više tema o djeci s poteškoćama u razvoju zato jer toga danas sve ima više, sve više poteškoća, u svakoj grupi ima bar jedno do dvoje djece što ima teškoće i ta djeca nemaju samo jednu dijagnozu nego neki spektar, autistični neki spektar i sad ti više ne znaš kako bi ti s tom djecom postupa jer sa svakim spektrom treba postupati na drugačiji način, a sad kad ih ima više odjednom, jednostavno ne znaš, tako da mi te edukacije baš fali, a i smatram da tim roditeljima koji imaju djecu s poteškoćama bi dobro došlo malo dodatne edukacije, jer mislim da ni oni nekad ne znaju kako pravilno postupiti sa svojom djecom.

18: *Voljela bih poslušati nešto o temi kako da roditelj ostane smiren u situacijama kad ga dijete izludi.*

19: *Pa zanimalo bi me kako djetetu objasniti neke stvari na jednostavan način, to jest da dijete razumije šta mu se govori i dopušta.*

Dok su ovo sve uobičajene teme koje roditelje zanimaju jedna ispitanica ističe da je zanima početak rada na sebi i osobnog razvoja kroz dublje upoznavanje samoga sebe i svoje podsvijesti, važnosti iskustava i odnosa iz ranog perioda koji su nas formirali i omogućava nam da počnemo graditi sliku o tome zašto smo takvi kakvi jesmo. Na pitanje zanima li je možda još neka konkretnija tema vezana uz odgoj djece, odgovara kako joj trenutno ništa više ne pada na pamet.

11: *Zanima me početak rada na sebi i osobnog razvoja kroz dublje upoznavanje samoga sebe i svoje podsvijesti, važnosti iskustava i odnosa iz ranog perioda koji su nas formirali i omogućava nam da počnemo graditi sliku o tome zašto smo takvi kakvi jesmo.*

Zanimljiv je i odgovor četvrte ispitanice, koja bi htjela poslušati edukacije o različitim igrama među djecom, preciznije zanimaju je igre koje bi mogle zainteresirati više uzrasta odjednom.

14: *Pa možda kako stvoriti neku igru koja će zainteresirati više uzrasta, na primjer ono rasponski na više generacija da mi zainteresira i sinove od 10 i 7 godina a opet i kćeri od 4 i 2 godine, ovi ostali dvoje su već punoljetni pa da se ovi mlađi manje svađaju. Možda tako neka igra, tako nešto bi me zanimalo.*

Sedma ispitanica ističe da razvod braka uvelike utječe na život djece, budući da je i sama razvedena, a i dijete je razvedenih roditelja, pa bi na nekim od budućih radionica rado željela čuti više na temu razvedenih roditelja ili manipulacija djece razvedenih roditelja.

17: *Definitivno nešto o djeci razvedenih roditelja, manipulaciji te djece, jer sam i sama bila dijete razvedenih roditelja i sada sam rastavljena i znači to me baš zanima. Isto tako o djeci s Down sindromom, darovitosti, kreativnosti kako bih znala kako pristupiti djeci, svi su oni individualni na svoj način kako i mi odrasli tako i oni dica.*

7.6. Reakcije okoline o sudjelovanju na programima za roditelje

Reakcije okoline uzrokovane sudjelovanjem ispitanica na nekoj vrsti obrazovanja roditelja su bile različite, ima mnoštvo pozitivnih, ali isto tako negativnih. Dok su neke ispitanice imale potpunu podršku svoje okoline, na predavanja čak vodile i prijateljice i dobivale pozive roditelja koje je zanimalo o kakvoj se radionici radi, hoće li biti još koji ciklus kako bi se priključili, jedna ispitanica ističe da je u njenoj okolini bilo osoba koji su bili u potpunosti nezainteresirani za onim što je ona iznosila o edukaciji koju je pohađala.

I5: *Pa nisu pokazivali zainteresiranost za sudjelovanje u webinarima i ostalim aktivnostima, nije ih čak niti zanimalo ono o čemu sam pričala kako mi je bilo i šta sam saznala.*

I2: *Pa okolina me podržala u slučaju obje edukacije.*

I4: *Pa bilo im je to zanimljivo, bili su zainteresirani, postavljali su pitanja kakva je to edukacija, da bi se čak neki roditelji voljeli prijaviti bude li opet tih ciklusa „Rastimo zajedno“ i tako.*

I7: *Svi su dobro reagirali jer imam podršku svoje obitelji i znaju koliko volim svoju djecu kao i svoj posao i njima je to znači sasvim normalno i očekivano od mene.*

I9: *Podržali su me u svakom pogledu.*

I11: *Pa ja bih rekla dosta pozitivno, ako se radi o nekom većem predavanju ja rado pozovem i moje prijateljice koje imaju djecu i one se rado odazovu.*

Neke ispitanice su nažalost doživjele i osude:

I1: *Nisu bili oduševljeni mojim izborom. Smatrali su da što će mi, to sve znaš i sama.*

I3: *Sigurno postoji neki problem s djecom kad ste dio takve radionice.*

I6: *Šta ti ne znaš biti roditelj?*

I11: *Što će mene netko drugi učiti kako odgajati vlastito dijete?*

7.7. Mišljenje roditelja o otvaranju obavezne „Škole za roditelje“

Unatoč određenim osudama, većina ispitanica smatra da bi obrazovanje roditelja trebalo postati obavezno, odnosno da bi otvaranje „Škole za roditelje“ današnjim roditeljima bilo svakako potrebno i korisno u odgoju svoje djece. Kao razloge za to prije svega navode dodatnu pomoć roditeljima u odgoju, shvaćanje uloge roditelja u punom smislu te riječi, ukazivanje roditeljima na činjenicu kako s djecom treba kvalitetno provoditi vrijeme i dobivanje podrške stručnih osoba u odgoju.

I4: Da, naravno, obavezno, pa roditelje treba educirati da vide oni kako je to i da shvate da posao roditelja nije samo čuvanje djeteta, niti da je vrtić neka čuvaonica, nego da roditelj treba kao i vrtić/škola djetetu dati jednu odgojno-obrazovnu dimenziju, a i roditelj se treba djetetu puno više posvetiti nego što to danas roditelji rade.

I5: Smatram da bi obrazovanje roditelja trebalo uvesti na sustavnu razinu, kako bi roditelji u vrijeme kada je tehnološki napredak neizbježan, kada su roditelji opterećeni znali da imaju podršku i da im se pomogne ukoliko bude potrebe te da im se ukaže na eventualne probleme i greške kako bi se na vrijeme moglo reagirati i pomoći i djeci i roditeljima.

I7: Definitivno, jer smatram da svakim educiranjem naše oči imaju širi pogled na svijet i može samo pomoći i doniti dobrobit i samoj osobi i svima ostalima.

I8: Pa ne bi bilo loše da pomognu roditeljima koji nisu sigurni postupaju li ispravno.

I9: Smatram da možda i bi jer bi neke stvari bile lakše za razumjeti to jest uvažili bi dijete, da i ono ima pravo na izbor iako je malo.

Jedna ispitanica navodi da roditeljima treba ukazati i na druge modele odgoja, jer po njenom mišljenju većina roditelja odgoja svoju djecu na način na koji su njih njihovi roditelji odgajali, a takav vid odgoja često puta zna biti i loš.

I1: Da, mislim da bi trebalo zato jer većina roditelja zna o odgoju ono što je pokupilo kroz odrastanje od svojih roditelja, i ako su to na primjer roditelji koji su odrasli u disfunkcionalnim obiteljima oni u većini slučajeva ne znaju primijeniti drukčije ponašanje nego ono koje imaju i koje su stekli kroz svoje odrastanje.

Ispitanice koje se ne slažu s tvrdnjom da obrazovanje roditelja trebalo postati obavezno ističu problem male sredine zbog koje takav vid obrazovanja ne bi zaživio kao i karakter roditelja, koji u većini slučajeva smatraju da bilo kakav način educiranja nema smisla. Bez obzira na podijeljena mišljenja sve ispitanice suglasne su u mišljenju da su učestalije edukacije na području Šibensko-kninske županije svakako potrebne.

I2: *Pa mislim da ne treba sad baš kao nešto stalno i u kontinuitetu, ali mislim da je svakako potrebno više predavanja za roditelje sa različitim temama.*

I6: *Mislim da kod nas to ne bi zaživjelo na sustavnoj razini, ali da nam fali više edukacija na ovom našem području svakako da fali.*

I10: *Škola za roditelje ne znam da li bi imala koristi jer onaj roditelj koji želi napredovati, otkrivati nove pristupe i težiti svakim danom i biti bolji roditelj, i je sudionik i čest čitaoc literature. Nažalost, kao odgojitelj vrlo često se nalazim u situaciji kada roditelju nešto preporučimo ili savjetujemo, a ono nas odbije.*

I11: *Iskreno gledajući sa stajališta male sredine ne znam dali bi bilo potrebe za Školom za roditelje ali učestalijih predavanja i edukacija sigurno da.*

Treća ispitanica koja za sebe ističe da nije zagovornik „Škole za roditelje“ naglašava:

I3: *Smatram da su svakom roditelju koji želi sebe preispitati, u sebe ulagati, usavršavati se, dostupne informacije gdje bi se i kako mogao uključiti u nešto slično. Kad nas nešto zanima informiramo se.*

8. ZAKLJUČAK

Ovaj diplomski rad za cilj je imao prikazati iskustva i mišljenja roditelja o različitim pedagoškim programima za obrazovanja roditelja na području Šibensko-kninske županije. U prvom dijelu rada nastojalo se iz teorijskog gledišta pobliže objasniti sam pojam roditeljstva, četiri glavna roditeljska stila i njihov utjecaj na sam odgoj djece, zatim četiri temeljna motiva za roditeljstvom te pedagoške kompetencije samih roditelja. U današnjem suvremenom dobu su zastarjeli i neprihvatljivi tradicionalni pristupi, gdje se dijete za određeno ponašanje nagrađuje ili kažnjava te se nastoji usvojiti humanistički pristup djetetu, koji je zasnovan na činjenici da je dijete osoba s pravima i potrebama na koje je potrebno na advekatan način i odgovoriti. Pred roditelje su tako postavljeni mnogobrojni zahtjevi, odgovornosti i očekivanja kako na pravilan i uspješan način odgajati svoje dijete. Mnogi roditelji se ne snalaze pred izazovima koji su u roditeljskoj ulozi postavljeni pred njih te prema tome traže pomoć stručnjaka pohađajući različite pedagoške programe obrazovanja za roditelje. Kako u svijetu, tako i u Hrvatskoj, postoje brojni pedagoški programi koji roditeljima pomažu jačati svoja znanja i vještine kako bi se uspješno suočavali pred izazovima koji ih očekuju tijekom odrastanja njihove djece. Shodno tome, u empirijskom dijelu rada nastojalo se tijekom provođenja intervjua s roditeljima dobiti uvid u njihova iskustva i mišljenja o obrazovnim programima za roditelje.

Iz navedenih odgovora ispitanica došli smo do zaključka kako ispitanice rado odlaze na različite pedagoške programe za roditelje pokušavajući tamo saznati nešto novo i graditi sebe kao roditelja. Odlazak na programe ocjenjuju korisnim jer im uvelike pomaže u daljnjem odgoju njihove djece. Zahvaljavući konkretnim primjerima koje čuju na programima, mogućnosti postavljanja pitanja koja ih zanimaju te razmjenom iskustava s drugim roditeljima, ispitanice dobivaju odgovore na nedoumice koje im stvaraju poteškoće u odgoju njihove djece i mogu zahvaljujući tome uvoditi i promjene. Navode cijelu lepezu tema koje bi im bile zanimljive za poslušati u nekim budućim programima koje bi pohodile. Također, bez obzira i na nekad negativne reakcije okoline većina ih smatra kako bi trebalo otvoriti „Školu za roditelje“, kao vrstu obrazovanja koja bi bila obavezna za sve roditelje te bi se provodila u kontinuitetu. Diješe mišljenja kako bi se uvođenjem „Škole za roditelje“ roditeljima moglo pomoći i ukazati na greške koje rade u odgoju te bi dobili i priliku čuti savjete stručnjaka i uvidjeti da postoje i drugačije metode odgoja od onih, koje oni sami primjenjuju. Jedinu negativnost koje ispitanice u provedenim intervjuima ističu je mala sredina iz koje dolaze, za

koju smatraju da je glavni razlog zbog kojeg nedostaje učestalijih programa za roditelje s različitim temama te naravno i stalni nedostatak vremena i financijski problemi. Zahvaljujući višku vremena uzrokovan pandemijom virusa Covid-19 nekolicina ispitanica prati različita online predavanja koji se održavaju na društvenim mrežama te preko platformi Zoom, Skyp i slično.

Iz svega navedenog u ovom istraživanju možemo zaključiti da različiti pedagoški programi roditeljima zbilja pomažu u odgoju njihove djece i kako bez obzira na sve prepreke na koje nailaze pokušavajući se obrazovati, voljni su i spremni ulagati u sebe kao roditelja.

9. LITERATURA

1. Ajduković, M., Rajter, M., Rezo, I. (2019). Obiteljski odnosi i roditeljstvo u obiteljima različitog prihoda: kako je život u visokom riziku od siromaštva povezan s funkcioniranjem obitelji adolescenata?. *Revija za socijalnu politiku*, 26(1), 69-95.
2. Buljubašić-Kuzmanović, V. (2010). Socijalne kompetencije i vršnjački odnosi u školi. *Pedagojska istraživanja*, 7(2), 191-203.
3. Burić, H. (2014). Sretan 20. rođendan Koraku!. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 20(76), 2-4.
4. Camović, D. (2018). Osnaživanje roditelja za poticanje ranog dječjeg razvoja i učenja-primjena akcijskog istraživanja u programu roditeljstva. *Školski vjesnik: časopis za pedagojsku teoriju i praksu*, 67(1), 60-80.
5. Cohen, L., Manion L., Morrison K. (2007), *Metode istraživanja u obrazovanju*. Jastrebarsko: Naklapa Slap.
6. Čudina-Obradović, M., Obradović, J. (2003), Potpora roditeljstvu: izazovi i mogućnosti. *Revija za socijalnu politiku*, 10(1): 45-68.
7. Družinec, V. (2016). Transfer vrijednosti s roditelja na djecu. *Školski vjesnik: časopis za pedagojsku teoriju i praksu*, 65(3), 475-488.
8. Fajdetić, M., Šnidarić, N. (2014). Kompetencije stručnog suradnika pedagoga u suvremenoj pedagoškoj praksi. *Napredak: časopis za pedagojsku teoriju i praksu*, 154(3), 237-260.
9. Fišer, S., Marković, N., Radat, K., Ogresta, J. (2006). „ZA“ i „O“ jednoroditeljskim obiteljima. Zagreb: Udruga za unapređenje kvalitete življenja LET.
10. Greblo, Z. (2012). Što se skriva iza pojma "perfekcionizam"? Povijest proučavanja i pregled različitih konceptualizacija perfekcionizma. *Psihologijske teme*, 21(1), 195-212.
11. Jurčević Lozančić, A., Kunert, A. (2015), Obrazovanje roditelja i roditeljska pedagoška kompetencija, teorijski i praktički izazovi. *Metodički obzori: časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu*, 10(22): 9-48.
12. Kolesarić, P. (2018). Prikaz djela informatorijum za materinsku školu. *Didaskalos: časopis Udruge studenata pedagogije Filozofskog fakulteta Osijek*, 2(2), 55-66.

13. Kovačević Andrijanić, Ž. (2010), Biti kompetentan roditelj. *Metodika: časopis za teoriju i praksu metodikâ u predškolskom odgoju, školskoj i visokoškolskoj izobrazbi*, 11(21): 443-447.
14. Kušević, B. (2010). Parenthood licencing. *Zrno: časopis za obitelj, vrtić i školu*, 116(90-91), 25.
15. Lacković-Grgin, K. (2011). Doživljaj i praksa roditeljstva u različitim životnim razdobljima. *Društvena istraživanja-Časopis za opća društvena pitanja*, 20(114), 1063-1083.
16. Ludwig, J., Miller, D. L. (2007). Does Head Start improve children's life chances? Evidence from a regression discontinuity design. *The Quarterly journal of economics*, 122(1), 159-208.
17. Lukaš, M., Gazibara, S. (2010). Modaliteti suradničkih odnosa školskog pedagoga i roditelja. *Zivot i skola*, (24). 125-152.
18. Lundahl, B. W., Nimer, J., Parsons, B. (2006). Preventing child abuse: A meta-analysis of parent training programs. *Research on Social Work Practice*, 16(3), 251-262.
19. Ljubetić, M., Zadro, S. (2009). Samoprocjena kompetentnosti učitelja za pedagoški rad s roditeljima. *Školski vjesnik: časopis za pedagojsku teoriju i praksu*, 58(1.), 33-48.
20. Macuka, I. (2010). Osobne i kontekstualne odrednice roditeljskog ponašanja. *Suvremena psihologija*, 13(1), 63-81.
21. Maleš, D. (1995). Pedagoško obrazovanje roditelja. *Pedagoško obrazovanje roditelja*, 19-35.
22. Maleš, D., Stričević, I., Ljubetić, M. (2010). Osposobljavanje budućih pedagoga za rad s roditeljima. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 56(24), 35-44.
23. Matoš, D., Šiprak, A., Tomić, I., Miculinić, S., Pribela-Hodap, S., Magaš, M. (2009). Rastimo zajedno. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 15(57), 10-12.
24. Melhuish, E., Belsky, J., Barnes, J. (2010). Evaluation and value of Sure Start. *Archives of disease in childhood*, 95(3), 159-161.
25. Mendez-Baldwin, M., Busch-Rossnagel, N. (2003). Changes in parental sense of competence and attitudes in parents involved in a head start program as a result of

- participation in a parent education workshop. *NHSA Dialog: A Research-to-Practice Journal for the Early Intervention Field*, 6(2), 331-344.
26. Mlinarević, V., Marušić, K. (2005), Prava djeteta i njihovo oživotvorenje u sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 51(14): 29-39.
27. Petani, R., Kristić, K. (2012). Komparativni pristup programima osposobljavanja obitelji i potpori roditeljima. *Pedagojska istraživanja*, 9(1/2), 117-128.
28. Petani, R., Babačić, A. (2010). Motivacija za roditeljstvom kod studenata Sveučilišta u Zadru. *Acta Iadertina*, 7(1). 79-97.
29. Raboteg-Šarić, Z., Merkaš, M., Majić, M. (2011), Nada i optimizam adolescenata u odnosu na roditeljski odgojni stil. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 152(3-4): 373-388.
30. Ralph, A., Sanders, M. R. (2003). Preliminary evaluation of the Group Teen Triple P program for parents of teenagers making the transition to high school. *Australian E-journal for the Advancement of Mental Health*, 2(3), 169-178.
31. Rosić, V. (1995). Pedagoško obrazovanje roditelja—pretpostavka uspješnog odgojno-obrazovnog djelovanja. U: *Rosić, V., Pedagoško obrazovanje roditelja: zbornik radova. Rijeka: Pedagoški fakultet u Rijeci*, 1-18.
32. Ruševljan, A., Buljan Flander, G., & Krmek, M. (2009). Percepcija roditeljskog prihvaćanja-odbijanja i prilagodba djece srednjoškolske dobi. *Klinička psihologija*, 2(1-2), 39-52.
33. Sanders, M. R. (2012). Development, evaluation, and multinational dissemination of the Triple P-Positive Parenting Program. *Annual review of clinical psychology*, 8, 345-379.
34. Stričević, I. (2011). Jačanje roditeljskih kompetencija kroz programe obrazovanja roditelja. *Nove paradigme ranog odgoja*, 125-152.
35. Sunko, E. (2008). Utjecaj provedbe programa za roditelje na njihove stavove o odgoju. *Odgojne znanosti*, 10(2 (16)), 383-401.
36. Thomas, R., Zimmer-Gembeck, M. J. (2007). Behavioral outcomes of parent-child interaction therapy and Triple P—Positive Parenting Program: A review and meta-analysis. *Journal of abnormal child psychology*, 35(3), 475-495.
37. Tokić, R. (2020). Participativna uloga roditelja u aktivnostima škole. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 161(1-2), 105-122.

38. Tucak Junaković, I., Ahmeti, I. (2012). Motivacija za roditeljstvo i briga za mlađe naraštaje u mlađih i sredovječnih roditelja. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 21(2 (116)), 363-382.
39. URL 1. Family Strenghtening and Parent skills training. <https://healthysafechildren.org/topics/family-strengthening-and-parent-skills-training> (02.07.2020.)
40. URL 2. Konvencija o zaštiti ljudskih prava. https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2017/05/Konvencija_20o_20pravima_20djeteta_full.pdf#:~:text=Konvencija%20o%20pravima%20djeteta%20je%20me%C4%91unarnodni%20dokument%2C%20usvojen,je%20potpisala%20i%20ratificirala%29%20mora%20jam%C4%8Diti%20svakom%20djetetu. (04.07.2020.)
41. URL 3. Triple-P Program. <https://www.triplep.net/glo-en/home/> (05.07.2020.)
42. URL 4. Uz Međunarodni dan obitelji: Četiri stupa roditeljstva. <https://www.poliklinika-djeca.hr/aktualno/rijec-ravnateljice/uz-medunarodni-dan-obitelji-4-stupa-roditeljstva/> (12.07.2020.)
43. URL 5. Radionice za djecu „Rastimo zajedno“. <http://www.vrtic-tratincica.zagreb.hr/default.aspx?id=139> (13.07.2020.)
44. Valjan-Vukić, V. (2009). Obitelj i škola–temeljni čimbenici socijalizacije. *Magistra Iadertina*, 4(1), 171-178.
45. Vuković, N. (2009). Unaprjeđivanje kvalitete rada školskog pedagoga. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 150(2), 209-223.
46. Žic-Ralić, A. (2002). Struktura ponašanja djece u obitelji. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 38(2), 165-186.

10. POPIS SLIKA

Slika 1. Integrativni model roditeljstva (Čudina Obradović i Obradović, 2003).....5

11. PRILOZI

Pitanja za intervju:

1. Dob? Spol? Zanimanje? Bračno stanje? Broj, spol i dob djece?
2. U kojim ste vrstama programa za edukaciju roditelja sudjelovali?
3. Što vas je motiviralo da sudjelujete na nekom od oblika obrazovanja roditelja?
4. Na koji način ste saznali za određeni program obrazovanja roditelja i informira li Vas možda vrtić/škola o određenim programima edukacije roditelja?
5. Smatrate li da je/su programi koje ste pohađali bili korisni za Vas? Koja su bila neka Vaša prvobitna očekivanja i jesu li se na kraju i ostvarila?
6. Što smatrate najvećom dobiti?
7. Jeste li stečeno znanje na edukacijama primjenjivali u odgoju svoje djece?
8. Jeste li trenutno uključeni u neku vrstu programa edukacije i ako jeste, koji je to program?
9. Kako je Vaša okolina reagirala kada ste im priopćili da pohađate neku vrstu edukacije za roditelje?
10. Koje sadržaje, odnosno teme bi Vas posebno zanimale za poslušati, odnosno smatrate da bi bile korisne?
11. Jeste li, ili hoćete li, svojim bližnjima preporučiti sudjelovanje u nekom programu edukacije za roditelje koji ste i sami pohađali?
12. Smatrate li da pa postoji potreba za otvaranjem „Škola za roditelje“, vrsti obrazovanja za roditelja koja bi bila obavezna i provodila se u kontinuitetu?
13. Što za Vas znači „biti roditelj“?

12. SAŽETAK

Programi pedagoškog obrazovanja za roditelje

Roditeljska uloga jedna je od najzahtjevnijih životnih uloga kojoj je potrebno pristupiti iznimno odgovorno. S druge strane, brojni se roditelji s izazovima ove uloge suočavaju posve nespremni jer se ona poima kao biološki uvjetovana uloga, a zanemaruje se socijalni aspekt roditeljstva i utjecaj na optimalnu razvojnu putanju djeteta. Važnost kontinuiranog ulaganja u pedagoške kompetencije suvremenih roditelja proizlazi iz činjenice da roditeljstvo predstavlja značajan izazov i izvor odgovornosti za svakog roditelja. Tradicionalni pristupi odgojnoj ulozi roditelja utemeljeni na nagradi i kazni su zastarjeli i neprihvatljivi u suvremenom društvu u kojem se usvaja cjeloviti humanistički pristup djetetovu rastu i razvoju. Humanistički pristup roditeljskoj odgojnoj ulozi polazi od činjenice da je dijete osoba s pravima i potrebama koje je potrebno pravodobno prepoznati i na adekvatan način odgovoriti na prava i potrebe djeteta. Ideja o obrazovanju roditelja proizlazi iz činjenice da im stručnjak koji poznaje razvoj djeteta može pružiti brojne korisne informacije i savjete i pomoći im u izgradnji vlastitog autentičnog roditeljskog stila koji je na tragu pozitivnog ili prirodnog roditeljstva. U suvremenom društvu nije naglašena samo potreba za obrazovanjem roditelja u smislu stjecanja pedagoških kompetencija, već i odmak od tradicionalnih ka suvremenim načinima i oblicima obrazovanja roditelja.

Sukladno tome, tema ovog rada kao i sam cilj istraživanja bio je prikazati iskustva i mišljenja roditelja o različitim načinima i oblicima pedagoškog obrazovanja roditelja. Shodno cilju i zadacima istraživanja provedeno je kvalitativno istraživanje. Metodom intervjuiranja ispitano je 11 majki te je nakon provedenih intrevjua napravljena interpretacija podataka. Rezultati istraživanja pokazuju kako ispitanice rado sudjeluju na različitim programima obrazovanja pokušavajući tamo saznati nešto novo i graditi sebe kao roditelja. Odlazak na različite programe obrazovanja ocjenjuju korisnim jer im uvelike pomaže u daljnjem odgoju njihove djece. Također, bez obzira i na nekad negativne reakcije okoline većina ih smatra kako bi trebalo otvoriti „Školu za roditelje“. Jedinu negativnost koje ispitanice u provedenim intervjuima ističu je mala sredina iz koje dolaze, za koju smatraju da je glavni razlog zbog kojeg nedostaje učestalijih programa za roditelje s različitim temama te naravno i stalni nedostatak vremena i financijski problemi.

Ključne riječi: edukacija roditelja, pedagoške kompetencije roditelja, programi pedagoškog obrazovanja roditelja, suvremeno roditeljstvo

12. SUMMARY

Pedagogical Programs of Education for Parents

Role of parents is one of the most challenging roles in life which requires a very responsible approach. On the other hand, many parents face the challenges of this role completely unprepared because it is considered as a biologically conditioned role while social aspects of parents and the influence on optimal child's development line are disregarded. The importance of continual investment in pedagogical competences of modern parents comes from the fact that parenthood represents significant challenge and the source of responsibilities for every parent. Traditional approach in parental role based on the concept of rewards and punishments is outdated and unacceptable in modern society in which the complete humanistic approach to child's growth and development is being acquired. Humanistic approach to parental upbringing role comes from the fact that a child is a person with his/her rights and needs which are to be recognized in time and respond in adequate way to the rights and needs of a child. The idea of parents' education derives from the fact that an expert who knows child's development is able to offer numerous useful information and advice and therefore can help parents in creating their own authentic parental style which is in accordance with positive and natural parenthood. In modern society it is not emphasized only the need for parents' education regarding the acquiring of pedagogical competences but also detachment from traditional ways and transition to modern aspects of parents' education.

In accordance to that, the subject of this study as well as the aim of this research was to determine parents' experiences and thoughts on different ways of parents' pedagogical education. Qualitative research has been done according to the aim and tasks of this research. Eleven mothers have been questioned using interviewing method after which an analysis of data has been done. The results of the research show that the examinees voluntarily take part in different educational programs trying to find out something new and upgrade themselves as parents. They evaluate participation in different programs for parents' education as very useful because it helps them in upbringing their children in the future. Moreover, the majority of them considers that 'School for parents' should be organized even though there are some negative reactions in their community. The only flaw that they point out is a small community they come from, which is the main reason why there are not enough programs for parents with different subjects, as well as lack of time and financial issues.

Key words: education of parents, pedagogical competences of parents, programs for parents' pedagogical education, modern parenthood